

Compendiū theologie

prout ipsa cōcupiscētia trāsīt z progreditur in actū venereū. cōpletū z consummatū. z tunc cōstat esse peccatū mortale. Alio modo prout ipsa cōcupiscētia transit z p̄gredit in aliquos act⁹ disponētes ad ipm actū venereū. vel ipm circūstātes seu cōcomitantes. Et hoc itēz cōtingere potest tripliciter. vel enī hoc fit p̄ visum. v̄l p̄ linguā. vel per tactū. Si p̄rio mō vt q̄n scz ipsa cōcupiscētia ab extra visu pascit. vt q̄n q̄s animo z sine cōcupiscēdi mulierē in ipsam p̄spicit z attendit. z tūc est peccatū mortale. Nam illō vt dicit Aug. nō est titillari. sed plene libidini p̄sentire. Juxta illō Math. v. Qui viderit mulierem ad cōcupiscēdi eā iam mechatur est eā in corde suo. Et notāter dicit. ad cōcupiscēdi eam. q̄m si aliquis mulierē inspiceret vt rem pulchrā. z nō in deterius pcederet. tūc p̄uim vel nullū esset pctm. vel solū esset pctm curiositatis. Si vero secūdo istoꝝ triū vltimoz modoz fieret. vt q̄n quis mulierē p̄pter libidinē p̄catur. vel colloq̄a familiaria secū habet. vel per verba adulatoria z deceptiua/attrahere conat. z tunc est peccatū mortale. Si p̄o tertio istoꝝ triū modoz vltimoz fieret. quod fit p̄ oscula amplex⁹. h̄mōiq̄ mulierum cōtretractiōes. Et tūc est etiā peccatū mortale. z tanto grauius q̄sto magis per talia libido accendit p̄pter nimia app̄oximatōem ad ignē. Et vocat̄ ab ap̄lo turpitudō. Quod tamē ita accipi debet. si p̄missa ex libidine seu p̄pter libidinē fiānt. Nam tāgere mulierē/imo z osculari. non libidinis intentōne. sed ex necessitate/ seu quadā honestate vt interdū fit. nō eēt peccatū. dummodo nihil sit in intentiōe corruptū. **P**remissa etiā om̄ia intellige. nisi p̄ sacramētū matrimonij cū debita moderatiōe. debitisq̄ circūstātijs. supra vbi de peccato luxurie actum est aliquālit̄ declaratis/ excusarentur.

K De peccato in sp̄ritūsc̄m̄ z diuersis ip̄i⁹ pcti acceptiōibz

Expedita igit iuxta ordinē in h̄ tractatulo exponēdoꝝ declaratiōe quarte diuisiōis peccati mortalis. que (vt supra tactus est) p̄ septē vicia capitalia sumit. ipsoꝝ q̄s septē vicioꝝ capitaliū explicata natura. venit nūc aliq̄liter circa vnā p̄ticulā ter-

tie diuisiōis peccati mortalis supra etiā ampositē tāgendū. scz in sp̄ritūsc̄m̄. **C**irca quod sciendū est q̄ licet omnia essentialia. om̄ibus tr̄ibz p̄sonis sanctissimi trinitatis equalit̄ cōueniant cōiter t̄m̄ attribuit̄ seu app̄op̄at̄ p̄sone patris potentia. p̄sone filij sapiētiaz p̄sone sp̄s̄sancti bonitas. Et ex hinc insurgit. q̄ illi qui peccant ex infirmitate que p̄prie cōtrariat̄ potētie/ dicūtur peccare in patrē. i. cōtra patrē. Qui enī peccat̄ ex ignorātia que p̄prie cōtrariat̄ sapiētie. dicūtur peccare in filiū. Qui enī peccant ex p̄pria malicia que p̄prie opponit̄ bonitati/ dicūtur peccare in sp̄m̄sc̄m̄ z est p̄prie peccare ex propria malicia. quando voluntas scit z p̄t̄ alicui malo resistere. z t̄m̄ ex sola malicia illud eligit. Et quo clare apparet pctm̄ in sp̄m̄sc̄m̄ graui⁹ esse alijs peccatis. que in patrē z filiū cōmittunt̄. cū maius sit z graui⁹ peccare ex propria malicia. q̄s ex infirmitate vel ignorātia. De qua ip̄i⁹ pcti in sp̄ritūsc̄m̄ grauitate/ latior fiet ista declaratiō. Et quia generalit̄ oīa peccata tam in superioribz declarata q̄s alia. v̄l ex infirmitate. vel ex ignorātia. vel ex prop̄a malicia cōmittūtur. nō fuit necesse specialem de ipsis qualitatibz peccatoꝝ tractatum facere. nisi solū de illo peccato in sp̄ritūsc̄m̄/ quod vltra alia peccata q̄ndā specialitatē quandā q̄s grauitatē impozitat. **C**irca quod pctm̄. p̄ clariōri nature eius declaratiōe z intellectu/ z eo p̄maxime q̄ multi frequēt̄ de ipso loquūt̄ qui p̄pria eius naturā nō intelligūt̄. est aduertendū. q̄ triplex de isto peccato in sp̄ritūsc̄m̄ reperitur positio seu acceptio. **A**lli qui enī vt Hilarius Ambros. Hieroni. z Chrysost. ponūt z dicūt peccatū in sp̄ritūsc̄m̄ esse. q̄n ad lrām aliqua blasfemia cōtra sp̄m̄sc̄m̄ dz. siue sp̄s̄sanct⁹ accipiat̄ fm̄ q̄ est nomē essentialē toti trinitati cōueniēs. quelibet enī p̄sona sp̄s̄ est z sanctus. siue prout est nomē speciale vni⁹ in trinitate p̄sone. Et fm̄ hāc acceptiōem distinguit̄ in euangelio Math. cū. Blasfemia in sp̄m̄sc̄m̄. p̄tra blasfemiā in filiū homis. vbi exemplū de ista blasfemia habet̄ de iudeis que illa q̄ x̄ps̄ in virtute sp̄s̄sc̄m̄ opabat̄/ attribuebāt̄ principi demonioꝝ. z ideo dicūtur in sp̄m̄sc̄m̄ blasphemasse. **A**ugusti. z aliqui eū sequentes dicūt z ponūt peccatū in sp̄m̄

sanctū esse finalem impenitentia. quādo scz aliqs in peccato mortali vsqz ad mortem inclusive pseuerat. qz vt dicunt talis in spm̄sanctū blasphemare videt. qd̄ quidā dicunt nō solū verbo oris fieri posse. sed etiā verbo cordis et verbo operis. Hec vno solū. imo multis et multoties. Et dicunt qz verbū sic acceptū dicit̄ eē blasphemia p̄tra spm̄sanctū. qz est p̄tra remissionem pctōz q̄ fit p̄ spm̄sc̄m̄ q̄ est charitas patris et filij. **A**lij et tertij ponūt et dicūt pctm̄ in spm̄sc̄m̄ eē. qñ ex certa malicia. id est ex ipsa deliberata electōe mali peccatur. qd̄ ex improba voluntate liberi arbitrij p̄cedit. qz vt tactū est peccat̄ tūc cōtra bonitātē que attribuit̄ et appropat̄ spiritui sc̄o. **E**t in p̄posito p̄nti fm̄ cōem vsu loquēdi et ponēdi accipit̄ isto tertio mō seu fm̄ istā tertā acceptōem. Quia capiēdo iuxta primā acceptōem seu p̄mū modū ponēdi. magis p̄prie est pctm̄ speciale ad infidelitātē p̄tinēs q̄ opponit̄ p̄fessionī fidei. Juxta vero sc̄dam acceptōez seu sc̄dm̄ modū ponēdi. p̄t ad om̄ia vicia p̄tinere et in om̄i genere pcti contingere. etiā in pctis a principio ex infirmitate vel ex ignorantia cōmissis. imo p̄t cōtingere hominē in peccato mortali mori vel ex incuria. vel negligētia penitēdi. vel subito. vel ex improviso. Et ideo iuxta hāc tertiam acceptōem seu ipm̄ tertiuū modū ponēdi fiet hic declaratio de ipso pctō in spm̄sanctū. **C**irca qd̄ itēz p̄ veraciōri intellectū est aduertendū qz nō om̄e pctm̄ qd̄ ex certa malicia cōmittit̄. d̄r esse pctm̄ in spm̄sanctū. put̄ hic et cōiter accipit̄. Duplicit̄ enī p̄tingere p̄t aliquē ex certa malicia. i. ex ipsa electōe mali peccare. Uno mō ex inclinātōe habitus viciosi seu assuefactōne. imo fm̄ aliquā circūstātiā ex p̄pria scientia et deliberātōe qz tñ nō peccaret̄ in spm̄sc̄m̄. imo illd̄ (vt tactū est) in q̄libet genere peccati cōtingere p̄t. Alio mō pōt qd̄ ex p̄pria malicia peccare ex eo scz qz ip̄e scienter et p̄ cōtemptū abijcit et remouet a se illud qd̄ in eo poterat electōem seu cōtinuatōem pcti impedire. Et cū oīa q̄ peccati electōem seu cōtinuatōez ip̄edire possunt et impediūt. sint p̄prie effect̄ spūsc̄i in hoīe. ideo ille q̄ vt tactū est ipsa sic peccati electōem seu cōtinuatōem impediētia a se scienter et per cōtemptū abijcit et remouet. dicit̄ ex p̄pria malicia et in spm̄san-

ctū peccare. Et ita p̄prie accipit̄ in hoc p̄posito etiā fm̄ cōem acceptōem ex proba malicia peccare. put̄ adhuc inferi. **L**ati de clarabit. **Q**ui autē pcti in spm̄sanctū fm̄ Augusti. et cōem acceptōem ponūt eē sex sp̄s. s. desp̄atio. p̄sumptio. ipenitētia. obstinatio. impugnatō veritatis agnite inuidētia fraterne gratie. Quaz n̄uerus seu sufficiētia sic sumit̄. Pctm̄ in spm̄sanctū put̄ (iuxta supra tacta) hic. et cōiter accipit̄ fit et cōmittit̄ p̄ remotionē seu cōtēptū eoz p̄ q̄ homo ab electōe pcti seu cōtinuatōe qd̄ idem est in effectu. p̄t impediri. Illa autē que sic hoīem ab electōe peccati impedire seu retrahere p̄nt proce dūt seu oriunt̄ vel ex p̄te diuini iudicij. vel ex p̄te donoꝝ dei. vel ex p̄te ipsi pcti mer. In iudicio autē diuino duo insunt scilz iusticia et misericordia. Respectu misericordie ex qua cōsurgere hz spes ex cōsideratiōe scz diuine misericordie peccata remittētis et bona premiāt̄. Qui hāc spem que hoīem ab electōe peccati retrahere et impedire habz a se p̄ cōtemptū remouet et abijcit nō sperās scz deū pctā debite penitentī remittere. velle. peccat p̄ primā spem pcti in spm̄sc̄m̄ q̄ est desp̄atio. Respectu vero iusticie ex q̄ cōsurgere debz timor ex p̄sideratiōe scz diuine iusticie recte et rigide pctā puniētis. Qui hunc timorē q̄ merito hominē ab electōe et cōtinuatōe pcti impedire et retrahere hz. a se p̄ cōtemptū remouet et abijcit sperās scilz seu p̄sumēs gloriā sempiternā sine meritis vel etiā sine penitētia adipisci. peccat p̄ sc̄dam specie peccati in spm̄sc̄m̄ q̄ est p̄sumptō. Et intelligant̄ hec sane iuxta declaratiōez statim tactā. Nam pctm̄ desp̄atiōis et p̄sumptōis. put̄ hic sumit̄ / nō cōsistit in hoc qz qd̄ dei misericordia vel iusticia nō credat qz tūc non p̄tinet ad pctm̄ in spm̄sc̄m̄. p̄ ut hic sumit̄. s. pot̄ p̄tineret ad pctm̄ in fidelitatis. S. cōsistit in hoc qz ipsa dei misericordia vel iusticia cōtemnit̄ seu vilipēdit̄. **R**espectu at̄ sc̄di mēbri principalis scilz donoꝝ dei qd̄ hō a peccato retrahit̄ ipsa duo principalit̄ sunt. Primū est agnitio veritatis fidei q̄ maxime hoīez habet ab electōe pcti retrahere seu ip̄edire. quā q̄ a se scienter et p̄ cōtemptū abijcit veritatem. s. agnitā ipugnat̄. v. licenti peccare valeat. peccat p̄ q̄ntā spem pcti in spm̄sc̄m̄ q̄ est ipugnatō veritatis agnite. **A**liud

Compendiū theologie

donū dei ab electione pcti impediēs seu retrahēs/est auxiliū interioris grē diuinitus collate. cōtra quā ponit fēta species peccati in sp̄m sanctū. scz inuidētia fratris seu gratie. dū scz aliquis nō solū p̄sone fratris seu primi iuider. q̄nimo inuidet etiā am gratie dei crescenti ⁊ apparētī in mūdo. **R**espectu vero tertij mēbri p̄ncipalis. i. pcti in se duo sunt p̄ncipalit̄ q̄ hominē a peccando impedire seu retrahere possunt ⁊ debēt. Primū est inordinatio. turpitudine ac vilitas actus pcti in se. Cuius debita cōsideratio/solet in homie penitentiā inducere de pctō cōmissō. Et cōtra hoc homo peccat p̄ tertiā sp̄z pcti in sp̄m sanctū scz p̄ impenitentiā. Scdm̄ est p̄uitas ⁊ breuitas boni seu delectationis quā aliqs in pctō querit ⁊ inuenit. Cui⁹ cōsideratio inducere solet hominē ad hoc q̄ eius volūtas in pctō nō firmet. Et cōtra hoc peccat homo p̄ quartā sp̄m pcti in sp̄m sanctū scz p̄ obstinatōem. Et intelligant ista duo sane. nō enī hic sumit impenitentiā prout dicit p̄seuerantiā in peccato mortali vsq; ad mortē inclusiue. qz iā nō esset speciale pctm̄. sed qdā pcti circūstantia que eēt ⁊ cōtingere posset in quibz peccato vt aliqualit̄ supra in scda acceptōne pcti in sp̄m sanctū tactū est. S3 accipit hic impenitentiā fm̄ q̄ importat p̄positū non penitēdi ⁊ est p̄prie respectu p̄teritorz. Si militer obstinatio nō capit hic p̄ p̄seuerantiā seu cōtinuatōne in pctō. sed qm̄ homo suū p̄positū in hoc firmat q̄ vult peccato inherere. ⁊ est p̄prie respectu futuroz. Iuxta illō Hieremie. viij. Nullus est q̄ agat penitentiā. i. agere velit sup̄ pctō suo dicēs quid feci q̄ntū ad primū. Dēs p̄uersi sunt ad cursum q̄si equus impetu vadēs ad p̄lium q̄ntū ad scdm̄. **E**st etiā aduertendū q̄ Bernardus in li. de p̄ceptorz disp̄satione ponit. q̄ nolle obedire/est resistere sp̄i sancto Blosa etiā ordinaria leuitici. vij. diē. q̄ simulata penitentiā/est blasphemia sp̄i sancti Scisma etiā recte p̄tra sp̄m sanctū p̄mitti videt. nāq; p̄ eū ecclia vniū. Que tria non vident̄ sub sex sp̄ebz pcti in sp̄m sanctū supra declaratis cōphēndi. S3 q̄ bene cōsiderat p̄dicta tria sub ipsis speciebus effectualit̄ continētur ⁊ cōphēndūtur. ⁊ ad ipsa reduci possunt. Vtputa nolle obedire p̄tinet ⁊ reducit ad obstinatōem. Silatio penitētie p̄tinet ⁊ reducit

ad ipenitentiā ⁊ sub ea cōtinet. Scisma p̄tinet ⁊ reducit ad inuidentiā fratris gratie. ⁊ quam gratiā membra ecclie vniū **Quare irremissibile.** **E**st ec̄ notandū q̄ pctm̄ in sp̄m sanctū dicit̄ cōiter irremissibile iuxta illud v̄bū xpi Qui peccauerit in sp̄m sanctū. nō remittet̄ ei in hoc seculo. neq; in futuro Qd̄ sic p̄t̄ intelligi Et fm̄ oēs tres acceptōes peccati in sp̄m sanctū supra positas Iuxta enī scdam acceptōes q̄ est Aug. claz̄ ē q̄ finalis ipenitentiā quā ponit pctm̄ i sp̄m sanctū realit̄ est irremissibile. qz nullo mō remittit̄. Qūo enī remitteret̄ pctm̄ mortale in q̄ vsq; ad mortē p̄seuerat. Nō enī hic i hac vita cū de eo nulla penitentiā habitaz facta sit. nec etiā in vita futura. vbi null⁹ loc⁹ est misericordie. sed pure iusticie. vbi etiā q̄s meritoze penitere nō p̄t. Scdm̄ at̄ alias duas acceptōes scz p̄mā ⁊ t̄tiā dicit̄ etiā pctm̄ i sp̄m sanctū irremissibile. Nō qz nullo mō remittit̄. sed q̄ntū est de se et sui natura/h3 meritū nō remissiois. mere turq; q̄ nō remittat̄. Et hoc dupl̄. Vno mō q̄ntū ad penam Alio mō q̄ntū ad culpā. Quātū ei ad penā certū est. q̄ q̄ ex ignorantia vel infirmitate peccat minorē penā meref̄ maiorēq; qdāmō excusatōez h3 vñ ei⁹ pena minui debeat. q̄q̄ ex certa malicia peccat. Et grā exēpli. ad p̄positū v̄bi xpi supra iuxta p̄mā acceptōes pcti in sp̄m sanctū allegati Iudei q̄ blasphemabāt in xpm̄ tāq; filiū hoīs/vocādo eū voracē vini potatorē ⁊ pblicanoz amatorē. maiorē excusatōez h̄re poterāt p̄pter infirmitatē carnis quā in ipō xpo aspiciēbāt. ⁊ sic minorē circa hoc penā merebāt/ iō dicti sunt a xpo blasphemasse in filiū qd̄ remissibile ē. S3 qm̄ ipaz diuinitatē q̄ etiā erat in xpo blasphemabāt. curatōz. s. infirmitatū. eiectōes demonioz. illūiatōes cecoz. ⁊ alioz opa miraculoz que sunt p̄prie opa diuinitat̄. ⁊ nō nisi p̄ sp̄m sanctū fieri poterant. attribuēdo diabolo. nullā excusatōez hēbāt vñ pena eoz minui meref̄. Et iō tūc dicti sunt a xpo blasphemasse i sp̄m sanctū. Qd̄ peccatū n̄ fuit ad lrāz eis remissum. neq; in hoc seculo neq; in futuro. imo fm̄ expositōez Crisost. p̄ illo pctō penā passi sunt ⁊ i p̄nti vita p̄ Romanos ⁊ in futura vita apd̄ iferos. Quātū at̄ ad culpā d̄: peccatū i sp̄m sanctū irremissibile.

sibile ex ipsa dispositōe remittēdi Sicut enī aliq̄s morbo corp̄alis fm̄ sui naturaz incurabil' d̄r. q̄n̄ in se h̄z illd̄ p̄ qd̄ tollunt ea ex q̄b̄ mōz curari p̄t. vt puta qz tollit virtutē nature vel inducit fastidiū cibi et medicine. licet de^o sua gratia et miraculo posset illuz morbū curare. ita suo mō iste morbo spūalis q̄ pctm̄ in sp̄m̄sc̄m̄ d̄r fm̄ suā naturā incurabilis ⁊ irremissibilis dicitur ex eo sc̄z qz de sui natura excludit abijcit ab homine illa p̄ q̄ fit peccatō remissio. Non tñ p̄pter hoc intelligēda est oīno p̄clusiua sanatiōis ⁊ remissiois. fm̄ oīpo tētiā ⁊ misericordiā dei. p̄ quā aliq̄n̄ t̄les q̄si miraculose spūaliter sanāt. licz raro ⁊ difficul'. De nullo etenī q̄s diu durat hec vita despandū ē. p̄siderata. s. oīpotētiā ⁊ misericordiā dei. S̄z p̄siderata natura ⁊ cōditiōe pcti. aliq̄ filij diffidētie dicūt h̄etur p̄ apl̄m̄ ad eph. v. S̄ūt alij alio mō istā irremissibilitatē pcti in sp̄m̄sc̄m̄ exponētes. s̄z effectualit' iuxta ea q̄ supra notata sunt. Notat ei qz hoc nomē irremissibile tripliciter sumi p̄t. Uno mō negatiue sc̄z qz nullo mō remitti p̄t. Et isto mō peccatū angeli ⁊ dānatoz irremissibile dicitur. Alio mō p̄uatine qd̄ sc̄z ex se cōgruētiā nō h̄z qz remitti debeat. licz ex congruētiā diuine bonitatz remitti possit. Et hoc mō omne pctm̄ mortale irremissibile dicitur. Tertio mō s̄zie qz. ex se ipoztat ⁊ cludit dispositōez s̄ziā ad remissionē. Et h̄mō pctm̄ in sp̄m̄sc̄m̄ irremissibile dicitur. qz ipoztat ex se ⁊ includit dispositōez s̄ziā tē grē remittēti pctm̄. p̄ despatōz sc̄z vel p̄sumptōez aut alias ei sp̄s. Et iuxta istū modū ponēdi capiūt etiā nūez seu sufficientiā sex speciez pcti in sp̄m̄sc̄m̄ supra enūerataz. hoc sc̄z mō. In remissioe ei vt dicit tria p̄currere h̄nt videlicz. ipe remittēs. ille cui remittit' ⁊ dispositō remittēdi in eo cui remittit'. In ipō remittente duo sunt. s. mīa ⁊ iusticia. Cōtra p̄mū qz peccat' p̄ despatōez. s̄ sc̄m̄ p̄ p̄sumptōez. In eo cui remittit' duo eē p̄uenit' scilz dolorē de omissio. ⁊ p̄positū vltim' de nō p̄mittēdo. Cōtra p̄mū qz peccat' p̄ obstinatōez. Cōtra sc̄z p̄ finalē ipenitētiā. Dispositō s̄zo remittēdi i eo cui remittit' duplex ē. s. cognitio veri. ⁊ amor boni. Cōtra p̄mū qz rū peccat' p̄ ipugnatōz veritat' agnite. Cōtra sc̄m̄ p̄ inuidētā fraterne grē. Et accipit hic final' ipenitētiā. put' i superioribz de

claratū ē. nō quidē put' ipoztat p̄tinuatō nē in pctō vsqz in finē. nā sic in q̄libz peccato mortali p̄tingere p̄t. s̄z negatiue. put' sc̄z dicit seu ipoztat p̄positū nō penitēdi. Et isto mō ē sp̄s pcti in sp̄m̄sc̄m̄. Breuiter vt iā tactū est iste vltim' mod' ponēdi in effectu reuincit i ea q̄ sup̄ dicta et declarata sunt. Sed iō hic inferi placuit vt legentes cape possint qd̄ eis magis se debet ⁊ placebit.

De peccato actua

li veniali. Et circa ipz in generali occurrē

Expedita igit' iuxta ice (lib. ptū hui' octauū tractat' p̄nt' libelli ordinē/ declaratōe duozū principalū mēbroz p̄rie diuisionis pcti supra tacte ⁊ posite/ sc̄z pcti originalis. ⁊ pcti actualis mortalis. Hunc de alio tertō mēbro p̄cipali eiusdē diuisionis. s. de pctō actuali veniali/ aliq̄ dicēda veniūt. Et p̄rio qd̄ sit ⁊ vñ dicat'. Secūdo de diuer' ei' noibz seu appellatōibz. Tertio de aliquibz ipsi' peccati effectibz.

Quid sit peccatuz

veniale. et vnde dicatur.

Peccatū veniale fm̄ Aug. est qz licet penā mereat. nō tñ hoīem vsqz ad reatū p̄petue mort' grauat seu obligat. s̄z facile indulget. Pro qd̄ maiorē declaratōez sciēdū est qz licet diffinitō Aug. in superioribz pctō mortali attributa. s. qd̄ est dicitū vel factū vel p̄cupitū s̄ legē dei seu legē eternā. pctō actuali in generali seu tāqz generi/ ab aliq̄ tribuat'. ⁊ sic fm̄ eos posset etiā pctō veniali fm̄ tñ maius ⁊ min' p̄petere seu p̄uenire. Sc̄z tñ b̄tūz Tho. p̄ria sc̄de sue summe. illa diffinitio sic supra pctō mortali attributa. mag' p̄rie ipsi' pctō mortali cōuenit. Nā in eo est p̄fecta rō pcti. quā proprie dicta diffinitio ipoztat. Nā vt d̄r idē doctor qz pctm̄ veniale dicit' pctm̄. hoc solū est fm̄ ip̄fectā rōem pcti. imo in ordie ac respectu ad pctm̄ mortale p̄r eo mō peccatū veniale dicit' pctm̄ sicut accūs i ordine ac respectu ad subam d̄r ens. i. fm̄ ip̄fectā rōem entis. Pctm̄ enī veniale ex se nō fit seu p̄mittit' s̄ legē. Nā hō inq̄ntū venialiter peccās/ n̄ facit qz lex phibz. nec p̄termittit illd̄ ad qd̄ lex ex p̄cepto obligat. qz iā non peccaret venialiter sed mortaliter.

Compendiū theologie

Sed facit p̄ter legē. qz. s. non obfuar mo-
dū rationis quē lex intēdit. Et ideo vt di-
cit idē b̄t̄s Tho. diuifio pcti in mortale
z veniale. non est diuifio generis in spēs.
que eq̄litr rationē ipf̄i generis p̄cipēt
sz folū est diuifio analogi in spēs. s. ratio-
nē generis fm̄ p̄us z p̄steri p̄cipātes.
¶ Pro quo adhuc notādū q̄ duplex ē re-
gula hūanexolūtatis. Una p̄pinq̄ q̄ est ip-
sa hūana rō. Alia est p̄ria regula scz lex et̄-
na q̄ est q̄si rō dei. Et p̄ p̄p̄tōez ad istas
regulas sumit̄ z attēdit rectitudo volūta-
tis. z oīs p̄mēfuratio cuiuscūq̄ act̄. que
talis d̄z esse. vt volūtas nō declinet a suis
extremis. s. a deo p̄cipio z a deo fine. Ut
videlz oīa a deo se habere cognoscat et in
deū oīa referat. aq̄ rectitudie z cōmēfura-
tōe si diuertat/in cōmēfurata z deordina-
ta erit. Et ex hoc h̄z act̄ hūan̄ q̄ sit bon̄
vel mal̄. ex eo scz q̄ debitā h̄z cōmēfura-
tionē. vel ea caret. Et q̄ntopl̄ recedit ille
act̄ a debita cōmēfuratōe: tāto efficit̄ pe-
ior z deterior. Et hinc (vt tactū est) sumit̄
rō pcti mortalis z pcti venial̄ fm̄ scilz di-
uersitatē inordinatōis q̄ cōplet rōem pec-
cati. Duplex eī est inordinatio. Una p̄ sub-
tractōem p̄cipij z finis ord̄is scz dei. Et
hec inordinatio facit pctm̄ mortale. qm̄. s.
ania p̄ pctm̄ deordinat̄ vsq̄ ad auersionē
ab vltimo fine. q̄ etiā p̄cipiū ord̄is est.
z cui p̄ caritatē vniri debem̄. Alia inordi-
natio est. q̄ saluato ipso p̄cipio z fine or-
dinis: fit inordinatio solū circa ea q̄ sunt
circa ipm̄ p̄cipiū z finē. Et hec inordi-
natio facit solū pctm̄ veniale. qz tūc ania
non deordinat̄ p̄ pctm̄ vsq̄ ad auersionē
ab vltimo fine. q̄ vt iā dictū est etiā ip̄z p̄-
cipiū ipf̄i ord̄is est. Et dat̄ ip̄e b̄t̄s tho.
exm̄ de inordinatōe cōpletiōis q̄ p̄tingit
in aliq̄ aimali. Nā si illa inordinatio p̄ce-
dat vsq̄ destructōez vitalis p̄cipij. tunc
sequitur mors. Si vero saluo p̄cipio vi-
tali/sit solū quedā inordinatio hūoz tūc
solū quedā est egritudo. **¶** Dicit̄ at̄ pctm̄
veniale a venia. ex quo insurgit q̄ aliq̄ ra-
tionē huī imponētes dicunt. triplici p̄si-
deratōe seu respectu/ aliq̄ pctm̄ dici ve-
niale. s. ex euetu ex cā. ex genere. Ex euetu
quidē qz realit̄ veniā p̄secutū est. Et hinc
est qd̄ dicit̄ Amb. q̄ om̄e pctm̄ intelligen-
do etiā de mortali/ p̄ penitētiā fit veniale
sz ista cōsideratio seu acceptio pcti ve-
nialis larga ē. nec p̄posito cepto b̄n p̄ueni-

ens. Et cā vero. qz illō pctm̄ licet forsan
ex suo esse mortale existat. h̄z t̄m in se seu i-
portat aliq̄d v̄n veniā consequi possit. non
quidē ex se simplr sz ex q̄dā cā indirecta:
Quia scz h̄z in se seu ip̄portat aliq̄d/ suam
culpā diminuēs. vt sunt pctā q̄ infirmita-
te vel ignorātia cōmittunt̄ respectu eozū
q̄ cōmittunt̄ ex p̄pria malicia. Et ista ad-
huc cōsideratio seu acceptio non cōgruit
n̄ro p̄posito. Et genere at̄. qz illō pctm̄ de
se nō tollit ordinē ad vltimū finē. z sic nō
meret̄ penā eternā. sz qz aliquā inordi-
nationē z obliq̄tatē a recta regula ip̄portat
meret̄ penā sed tēpale. vt iā satis supra ex-
positū est. **¶** Et fm̄ istā acceptōem/ intel-
ligunt̄ ea que iā hic de pctō veniali tracta-
ta sunt z tractabūt. Nā fm̄ ip̄am p̄sidera-
tōem seu acceptiōez/ distinguit̄ z diuidit̄
pctm̄ veniale p̄ pctm̄ mortale. dū cōit̄ di-
cit̄ q̄ pctōz actualis/ aliō est mortale ali-
ud veniale. Que differētia seu distinctio
inter pctm̄ mortale z veniale/ sumit̄ ex ob-
iecto seu ex p̄re obiecti. Lū enī vt iā supra
aliq̄liter tactū est. volūtas peccātis fertur
in aliq̄d qd̄ fm̄ se repugnat caritati que ē
p̄cipiū vite sp̄ialis. z p̄ quā homo or-
dinat̄ ad vltimū finē scz dei. tūc illō pec-
catū ex suo obiecto seu rōne sui obiecti h̄z
q̄ sit mortale ex genere siue sit p̄ deū dire-
cte. vt puta p̄ eius p̄ria dilectōz z honorē
vt sunt infidelitas. heres. blasphemia et
hm̄i. Siue sit p̄ deum indirecte. vt puta
cōtra dilectōez p̄imi. quā vult z p̄cepit.
sicut homicidiū adulteriū. z filia. Lū ve-
ro volūtas peccātis fert̄ in id qd̄ in se con-
tinet q̄ndā inordinatōem. que t̄m nō con-
trariat̄ dilectioni dei et p̄imi sicut sunt/
verbū ociosum risus supflu. z alia hm̄i
tūc illud pctm̄ ex suo obiecto seu rōne sui
obiecti/ nō h̄z qd̄ sit mortale ex genere sz
solū veniale. Et hoc est idē in effectu. cuz
illo qd̄ cōiter d̄z/ q̄ pctm̄ mortale est libi-
do seu voluptas in creatura supra deū. i.
plusq̄ deo vel eq̄ vt deo. z veniale est cō-
placētia seu voluptas in creatura infrav̄l
citra deū. i. q̄ nō plus q̄ deo nec eq̄ sicut
deo. qz scz nō velle q̄s illi finali adherere.
vel prop̄ illō deo displicere. aut sciēte
p̄ ei p̄cepta z mādāta q̄c̄s facere. Pro
āpliori isup iā dicēdoz q̄ etiā iā dictoz.
z sp̄aliter supra vbi actū est qm̄ vicia capi-
talia mortalia z qm̄ venialia existāt. decla-
ratōe. est sciēdū. qz qz act̄ morales/ n̄ solū

recipiūt rōem boni et mali ex obiecto seu rōne obiecti. sed etiā ex aliqua dispositōe seu intentōe agētis: quōz ꝑtingit q̄ ille actus q̄ alias ex suo genere scz rōe sui obiecti/ eēt pctm̄ veniale. ex pte dispositōis ipsius agētis mortale. Vel qz ipse agēs in illo cōstituit suū finē vltimū. Vel qz illō ad aliqd̄ aliud ordiat qd̄ ex suo genere pctm̄ mortale existit. Vtputa gr̄a ex emplī. Si iuxta supra tacta/ aliq̄s de dilectōe alicui' boni ꝑmutabilis/ quā citra deū haberet/ intātū trāsiret. q̄ illi tali bono cōmutabili/ tanq̄z ibi suū vltimū finē cōstitūēs adhereret. iā illō quod alias ex suo genere nō est/ nisi veniale pctm̄. ex ipso agētis dispositōe seu intentōe fieret mortale. Vel in alio exēplo met supi' pōsito. vbi q̄s verbū ociosum qd̄ de suo genere nō est nisi veniale/ ordinaret ad adulteriū cōmittēdū. tūc verbū ociosum esset pctm̄ mortale. Et fm̄ hoc pprie hnt̄ intelligi illi quatuor modi/ q̄bus pctm̄ veniale dōr̄ effici mortale. supra/ vbi de peccato mortali actū est/ specificat. **S**icut etiam ex opposito contingere ꝑt q̄ ille act' q̄ alias ex suo genere scz rōne sui obiecti esset pctm̄ mortale. ex pte seu dispositōe agētis fit veniale. pprie hoc scz q̄ act' est ipsefectus id est nō pfecte a rōe q̄ est primū actuum mortaliū directiū seu regulatiū pncipiū/ deliberat'. Sicut de subitis seu primis motib' infidelitatis vel blasphemiez alijs exēplificari posset. Vel etiā iuxta in superiorib' tacta de inuidia. q̄ ex suo genere/ rōneqz sui obiecti est pctm̄ mortale. cū sit dolor ⁊ displicētia de bono alteri' q̄ recte cōtrariat̄ charitati. Si tñ in motu ipsefecto ⁊ nō plene a rōne deliberato ꝑsistat. manet solū pctm̄ veniale. Et sic de pluribus exēplificari posset de q̄b' magis i loco iā allegato. vbi qñ vicia capitālia. mortalia vel venialia existāt actū est. **Q**uā autē tā in superiorib' q̄ in seq̄ntib' vbi de pctō mortali ⁊ de pctō veniali agit/ addit hoc nomē actuale. cū tñ plura sunt pctā tam mortalia q̄ venialia. q̄ in non faciēdo seu omittēdo consistūt. q̄ cōiter pctā omissio nis appellānt̄. rō principalis fuit/ ad clari' denotandā dīam inter pctm̄ origināle. ⁊ pctm̄ nō origināle qd̄ cōiter ꝑ actuale ab origināle distinguit. qz nō nisi actu ab extra vel ab actu qd̄ interiori volūtat̄is cōmittit̄. qd̄ nō sic est in pctō origināli.

li. vt fact' in superiorib' declarātū est. **C**irca que pctā omissiois q̄ntū ad pntē materiā spectat/ est aduertēdū q̄ omissio eorū scz ad q̄ hō tenet. quia alias pprie nō esset omissio. aliqñ cōtingere ꝑōt/ ex sola inaduerentia seu obliuioe. vtputa gr̄a exēpli Cū aliquis hora debita qua tenet ire ad eccliam/ obliuiscit̄ ire. ⁊ talis omissio nullū vel modicū est pctm̄. qz iā extra actū volūtat̄is est. Adhuc si illa obliuio ex aliqua alia causa vel occasione. siue ppinq̄ siue remota ꝑcedente. circa quā hō puidere poterat ⁊ debebat/ cōtingeret/ esset mai' peccatū circa illa/ q̄ circa ipam omissioē in se. Aliqñ vero cōtingere ꝑt omissio ex aliis quib' alijs caus' seu occasionib' q̄ tñ non sunt in p̄tate hoīs. vtputa in exēplo iam cepto. Si aliq̄s pprie graue infirmitatē/ vel alias contra suā volūtatē derent' seu impedit' nō iret ad eccliam hora q̄ tenet ⁊ tūc ipsa omissio nō hz rōem pcti. immo nec pprie in isto casu d̄z dici omissio. Aliqñ autē cōtingere ꝑt omissio ex caus' vel occasionib'. que subiact' volūtat̄i hoīs. ⁊ tūc omissio habet rōem peccati. Quia tūc semper oportz q̄ illa causa seu occasio in q̄ntū est voluntaria/ habeat aliquē ad minus interiorē actū voluntatis. qd̄ potest cōtingere seu cōsiderari dupl'r. Vno mō qñ ille act' interior voluntatis directe fert̄ in ipam omissioē. vtputa in exēplo iam tacto. Aliq̄s hora debita q̄ tenet/ omittit̄ ire ad eccliam/ solū qz vult nō ire vitās laborē vel h̄mōi. ⁊ tūc talis actus volūtat̄is pprie ⁊ de ꝑ se ꝑtinet ad omissioē. Voluntas etenim cuiuslibet pcti. pprie ⁊ de ꝑ se ad illud pctm̄ ꝑtinz. eo q̄ volūtat̄iū est de rōne pcti. intātū vt dicat Aug. peccatū ad eo volūtat̄iū esse. q̄ si nō sit volūtat̄iū/ pctm̄ nō est. Alio modo cōtingere seu cōsiderari ꝑt qñ scz ille act' volūtat̄is n̄ fert̄ directe i ipam omissioē. s̄ fert̄ in aliqd̄ aliud ꝑ qd̄ ꝑtingit omissio illi' ad qd̄ q̄s tenet. Et iste vocat̄ act' exterior ⁊ de ꝑ accūs. Qd̄ iterū dupl'r cōsiderari ꝑt. Quia vel illō in qd̄ sic fert̄ ipsa volūtas/ est ipsi omissioē cōiunctū. vtputa ꝑtinuādo exēpli iā ceptū. Aliq̄s omittit̄ ire ad eccliam hora debita q̄ tenet quia tūc vult ludere vel bibere. et ludit vel bibit. certū est q̄ ille act' ludēdi vel bibēdi illa hora. est actus cōiunct' illi omissioē. Vel illud in qd̄ voluntas fert̄ nō est ipsi omissioē ꝑiunctū. s̄ est ꝑcedēs

Compendiū theologie

et remotū/vtputa Aliquis vult diu vigi-
lare de sero ⁊ vigilat/ ex quo contingit q̄
omittit ire ad ecclesiā hora matutinarū.
certū est q̄ ipse actus vigilādi de sero/ nō
est cōiunct⁹ ipsi omissioni. Ex q̄b⁹ p̄t̄z q̄
licet ip̄a pct̄a omissionis de p̄ se et simplr
p̄siderata/ possint esse absq̄ aliquo actu
ab extra. respectu t̄m actū tā interior⁹ ip̄/
suis volūtatis ⁊ de p̄ se/ q̄ exterior⁹ ⁊ de p̄
accūs nō sunt sine aliquo actu. Et exin/
de actualia dici p̄nt. Per iam hic tacta p̄t̄
quisq̄ apud se p̄p̄dere/ q̄n̄ pct̄a omissionis
sunt mortalia vel venialia. vel graua
vel leuia. p̄sideratis sc̄z obligatōe q̄ quis
ad aliqd̄ faciendū tenet. et necessitate vel
utilitate illius ad qd̄ sic tenet. et caus⁹ seu
occasionib⁹ ex quibus ommissio contingit

De natura primo/ rum motū ⁊ quando peccata existant.

Quia vero omne pct̄m actuale
siue mortale siue veniale/ cōiter
a primis motib⁹ t̄m habz. im-
mo ipsi primi motus int̄ pct̄a
venialia cōp̄tant. In omni enī tentatōe
est cōiter iste successus. q̄ p̄rio insurgit p̄-
mus mot⁹. quē seq̄t̄r delectatio. ⁊ exin con-
sensus. Ordo enī tentatōis hic cōiter est
q̄ p̄ tria successiue in pct̄m inducimur. s.
suggestionē. delectatōe. p̄sensu. ita q̄ p̄ sug-
gestionē que siue ab extra. vt a diabolo ⁊
mūdo. cuiusmodi tentatio nō est pct̄m s̄z
materia exercēdi virtutis. siue ab intra vt a
fomite. q̄ nobis inest/ p̄cedat. excitat p̄-
mus mot⁹. ⁊ ibi tentatio inchoat. p̄ dele-
catōz p̄gredit. ⁊ p̄ p̄sensum p̄summat. q̄
t̄m p̄summatio itelligat̄ de p̄sensu in actū
nā aliq̄e est rep̄ire p̄sensum in delectatō-
nē/ in quo licz p̄sistat pct̄m. nō t̄m ibi pro-
p̄rie d̄r t̄tatio p̄summati. vt lat⁹ infra de
clarabit̄ Ideo p̄ clariori intellectu tā iam
dictoz q̄ etiā dicendorū (venit aliqd̄ de
ipsis p̄mis motib⁹ delectatōer p̄sensu/ in
generali tāgendū. Pro quo sciendū q̄
anima sensibilis duplicē habet potentia
Unā apprehensiuā. aliā motiuā. Appre-
hensiuā itez diuidit̄ in apprehensiuā de
foris. ⁊ in apprehensiuā de intus seu ab in-
tra. **Vires** apprehensiuē de foris seu ab
extra sunt quinq̄ sensus p̄ticulares siue
exteriores. s. visus auditus. gustus. odo-
ratus tactus. Et sunt vires apprehensiuē
passiuē. qz sensatio fit in ipsis sensib⁹/ ab

intra suscipiēdo ⁊ nō ab extra mittendo.
Et sunt isti sensus/ solū p̄ceptibiles reſi
singulariū. ⁊ nō vniuersaliū. Et h̄nt oēs
vnam originē/ a sensu cōi. a quo veluti li-
nea a centro exeūt. Et ad causandū in eis
debitā sensificationē/ quatuor oportet cō-
currere. s. obiectū p̄ns. mediū deferens. et
dispositū organū cōueniēs ⁊ sanū. ⁊ actu-
alem aīe intencōem Et in multis cōueni-
unt ⁊ differūt adinuicē. q̄ pro materia p̄-
senti nō est necessariū exp̄mere. **Vires**
autē apprehensiuē ab intus/ sunt q̄nq̄ po-
tētiē interiores aīe sensibilis. q̄ sunt sen-
sus cōis. imaginatio. estimatio. fantasia.
⁊ memoria. Et sunt etiā oēs iste q̄nq̄ po-
tētiē passiuē. quia ab int⁹ suscipiēdo app̄-
hendūt ⁊ patiunt̄ a for̄mis rez singulari-
um. Et sunt etiā circa p̄ticlaria t̄m **De**
est sensus cōis potētiā que oīm sensuum
p̄ticlariū obiecta apprehēdit. Nam aliq̄
sensus similitudines suoz rez sensatoz ad
sensum cōez reducūt. quo mediāte. de sin-
guloz p̄p̄rietatib⁹ iudicat ⁊ discernat.
Quia fm̄ iudiciū sensus cōis/ apprehen-
dim⁹ nos videre q̄n̄ vident⁹. ⁊ audire q̄n̄
audim⁹. ⁊ sic de alijs **Virtus** autē ima-
ginatiua/ est potētiā app̄hensiuā. in q̄ ima-
ginatōes rez sensibilū referuant̄. Ista
virt⁹ plus abstrahit q̄ sensus. q̄m sensus
non accipit formā rei nisi ipsa rep̄ntē.
Imaginatio vero formam rei referuat. re-
etiā ip̄a absente Et in h̄ differt a sensu cōi
qz sensus cōis indiget p̄ntia rei exterior⁹
sicut sensus p̄ticlari⁹. imaginatio p̄o nō
Ista virt⁹ vocat̄ thesaur⁹ formaz. q̄m sic
dictū est dictū est forme rez a p̄ticlariū
sensib⁹ recepte in ea retinet ⁊ seruant̄. Et
de istis duab⁹ potētijs sufficiāt que dicta
sunt summari/ p̄ intellectu dicendoz reti-
gisse. Qui ampliora ⁊ etiā de alijs tribus
potētijs q̄sierit/ ad philosophū recurrat.

De vi sensibili mo-

Huiusmodi spiritualiter.
is sensibilis motiuā/ q̄ndoz
mouet sp̄ualr. q̄nq̄z corp̄alr Quā
mouet sp̄ualr/ d̄r appetitiua. q̄
etiā duplr mouet. s. aut diligēdo aut odiē-
do. Iuxta q̄ diuidit̄ in cōcupiscibile. ⁊ in-
irascibile. p̄ q̄s aīa appetit bonū vel usur-
git cōtra malū. Et exin oriunt̄ q̄tuor affe-
ctōnes. s. gaudiū spes dolor. timor. De
sensualitate. Sensualitas etiā est vis aīe

sensibilis motiua. ⁊ ad idē mouet ad qđ
vis cōcupiscibilis ⁊ irascibilis. s; ab eis
differt. **P**rio q; sp appetit q̄ delectabi-
lia sunt corpi. ⁊ q̄ ei nociua sunt refugit.
Concupiscibilis vero ⁊ irascibilis bene
versant ⁊ mouēt. etiā circa bonū vel malū
nō delectabile nec nociuū corpi. Secun-
do q; sensualitas/magis corpi cōiungit.
estq; magis ad carnem dep̄sa. Et sicut in
brutis ita in hoīe/suo pprio motu mouēt
nec aliq̄ lege stringit. quin sp in appetitu
rez ad corp' p̄tinentiū/mouea. **M**obilis
tū est in hoīe q̄ in brutis q; in hoīe ei cō-
uenit aliq̄liter subiectā esse ⁊ obediētē vo-
luntati ⁊ rōni. Sed cōcupiscibilis ⁊ ira-
scibilis/cōiungūt rōni. ⁊ put sunt in ho-
minerōne frenant ac regūt virtutib; q̄ in
ipsis fundāt. vt r̄pantia q̄ est in cōcupisci-
bili. ⁊ fortitudie q̄ est in irascibili. **V**is
sensibilis motiua/mouēs corpalit. diui-
dit in virtutē naturalē. in vitalē. in aīales
Prima sc; naturalis motiua est humoz
mediātib; arterijs q̄ radicātur in epate. ⁊
hoc p spm̄ naturalē. Secda sc; vitalis/est
motiua pulsū mediātib; arterijs. q̄ radi-
cant in corde. ⁊ hoc p spm̄ vitalē. Tertia
scilz aīalis est motiua mēbroz mediātib;
nervis. q̄ radicanē in capite. ⁊ hoc p spm̄
aīalē. Et fm̄ istoz diuersitatē vt videt̄ di-
cūt spūs naturalis vitalis. ⁊ aīalis. qui tū
vn' idē est i suba. licz fm̄ cōpatōez dicto-
rum motuū/diuersificet̄ in ratione.

De aliquibus po-

tentijs anime rationalis.
Et insup sciendū q; quātū ad
p̄ntem materiā spectat ⁊ suffi-
cit/potētie aīerōnalis fm̄ phz
principalit̄ seu primaria diuisiōe diuidū
tur in cognitiuā quā theologi intellectu
vocant. ⁊ i motiua quā theologi affectū
noīant. Tūc enī potētia aīe/intellect' dicit̄
quā est apprehēsiua. Et volūtas dicit̄ quā est
motiua. **I**te sciendū q; aīa q̄sdā vires
bz/sep̄tas a corpe. ⁊ fm̄ q̄s nō innititur
corpi. licz eis vtat̄ vtēte corpe. vt sunt vel-
le ⁊ intelligere. Quas dā vero hz insepa-
bles a corpe maxime respectu hoīs q̄ntum
ad opatōem. q; sc; aīa extra corpus/ eaz
opatōem exercere nō p̄vt sunt vires sen-
sibiles de q̄b; supra. Habz etiā aliq̄s quo
ad se dūtarat vt sunt rō. volūtas. libez ar-
bitriū. Aliq̄s vero hz q̄b; corpi p̄m̄scet̄.

vt sunt vis naturalis. vitalis. ⁊ aīalis. de
quibus supra tactum est.

Vis motiue ani

Eme rationalis diuiditur.
⁊ insup sciendū. q; vis moti-
ua aīerōnalis/diuidit̄ p̄ impa-
tiuā/in consiliatricē/in affecti-
uā ⁊ in cōsiliatricē ⁊ affectiuā sil. Prima
est libez arbitriū ⁊ sinderisis. scda est rō.
tertia est volūtas. q̄ta dicit̄ ipse intellectus
practicus. De tribus primis solū erigit
materia presens facere mentionē

De libero arbitrio

Libez arbitriū fm̄ Augu. dicit̄ fa-
cultas rōis ⁊ volūtat̄. q̄ eligi-
tur bonū gratia exēter malū
gratia defūtere. In q̄ diffinitō
ne/ponit̄ rō vt cōsiliari'. ⁊ volūtas vt im-
pans. Rō enī dicit̄ aliqđ eē bonū vel ma-
lū. ⁊ volūtas facere vel nō facere ipat. Et
q̄ etiā diffinitōe ac etiā ipsa liberi arbitrij
denoiatōe/claz est q; libez arbitriū/ rōez
⁊ volūtatē cōphēdit. Arbitriū est ipsi'
rōis. libertas at̄ est ipsi' volūtat̄. **E**st
tū circa hoc aduertendū q; libez arbitriū
duplicit̄ considerari p̄t. Vno mō simplr
fm̄ se ⁊ suā eēntiā. ⁊ tūc libez arbitriū/ni-
hil addit supra rōem ⁊ volūtatē. Et isto
mō cōsiderādo/nō pp̄ie sibi cōpeteret dif-
finitio supra posita. nec pp̄ie tūc deberet
dici vis aīerōnalis ipatiua. Alio mō pōt
cōsiderari fm̄ qđ ⁊ fm̄ q̄ndā relatiōem. et
tūc aliqđ mō addit vltra rōem ⁊ volūtatē
nō qđē q; in rōe ⁊ volūtatē ponat aliquā
nouā q̄litate esse. s; solū q̄ndā liberā ⁊ na-
turalē aptitudinē ⁊ facultatē concurrētie
rōis ⁊ volūtat̄ ad aliquē actū. ⁊ tūc p̄-
pp̄ie sibi cōpeterit diffinitio p̄dicta. q; sc; ē
facultas siue cōsensus volūtat̄ ⁊ rōis.
Et iporat seu dicit̄ illa facultas/qđdam
dominiū ad aliqđ disponendū ⁊ faciendū
qđ nō est rōis tūc nec volūtat̄ tūc. nisi
alia cōcomitāte ⁊ cōtradictēte. Sicut per
qđdam exēplū. ex cōcursu virtutis man'
⁊ virtutis oculi/resultat potestas scribē-
di. ad qđ tū altera ipaz virtutū p se nō suf-
ficeret. Sic ex cōcursu rōis ⁊ volūtat̄/re-
sultat qđā libertas/ siue quoddā dñūm
ad aliqđ disponendū ⁊ faciendū. ad qđ alte-
ra ipaz p se nō sufficeret. Et istud prope
dicitur libez arbitriū. ⁊ tūc pp̄ie dicit̄ vis

Compendiū theologie

motiua aie rationalis impariua (est

De sinderisū quid

Sinderisū est vis motiua seu potētia naturalis aie rationalis/ que sp nata est figi in supiori/ bus/ naturalitē mouēs et stimu- lans ad bonū et abhorrēs malū. et in istis nunq̄ est errās. nec fm sinderisim est pec- care Et dicit aliq̄ sinderisim eē p̄scia et vel conscie iudiciū. Et dicit etiā vis impari- ua qz sp de se ipat et inclināt ad bonū.

De rōne quid est

Ratio dicit ipsa vis motiua aie rōnalis p̄siliatiz et discernit cō- ferēdo int̄ bonū et malū. et inter bonū et meli⁹. cōpando sc̄z nū ad alitē. Et dicit simul cognitīua et motiua. Cū enī iudicat aliqd eē bonū vel malū et ibi sinit. tūc dicit cognitīua. Si vero vl- teri⁹ pcedat iudicādo aliqd bonū vt sc̄z fiat. vl malū vt euitet/ tūc dicit motiua. Si vero adhuc ampli⁹ pcedat et nō solū iudi- cat aliqd eē bonū vt fiat. s̄z cū hoc etiā il- lud fieri appetat. tūc iā trāsīt in libet ar- bitriū/ qd cōprehēdit rōem et volūtātē. vt supra dictū est. **D**ecyis aie. s. rō diuidi- tur in ptē supiorē et in ptē inferiorē. Pars supior/ cōiter rō supior noiat. Et ps infe- rior rō inferior. Et licz iste due pres idem sint in re et eētia. diuersificant tū fm rōz suaz opationū seu officioz ac etiā suarū dispositionū. sicut diceret de eodē oculo nūc sursum nūc deorsuz aspiciēte. Supi- or enī ps rōis seu supior rō diuinis et eter- nis intēdit. inferior vero de trāsitorijs iu- dicat et ea disponit. Itē supior ps rōis in- nitit et rōcinat p̄ leges seu p̄ rōes diuinas et eternas. vtputa hoc est faciēdū vel nō fa- ciēdū qz de p̄cipit vel phibet. Alech; mo- tū circa res trāsitorias et tpales/ nisi inq̄n- tū ad eas p̄ modū p̄silij rōes eternas et di- uinas deducit. Inferior vero ps innitit et rōcinat p̄ leges et rōnes hūanas. vtputa tale qd faciēdū est vel nō faciēdū. qz ho- nestū vel inhonestū est. Vel qz rei publi- ce expedit vel nō expedit. Itē supior ps re- git et hinc vocat supior. inferior vero regi- tur et hinc vocat inferior. Sup ps p̄pat hoī ade. et sibi cōiter attribuit p̄sensus. qz dū rō ad supiora p̄uertit/ purgat et illūia- tur. dūqz rōes etnas cōspicit/ in bono for-

tificat et vigorat Inferior vo ps p̄pat mu- lieri eue. qz dū rō ad hec inferiora p̄uertit/ et circa res corpales versat. iā p̄ sensualita- tē cui p̄iuncta est/ molliri incipit et sepe ab eis allicif et trahit. Viden enim sibi sp po- mū porrigi. i. illecebrā/ q̄ est carnalis con- cupiscentia et delectatio/ vicinam habet.

De voluntate et

Uquadam eius diuisione. **V**oluntas dicit vis affectiua mo- tiua. imo int̄ motiuas p̄cipua. cū sit generalis motrix oim vi- riū. Cū enī intellect⁹ apphēdit aliqd vt bonū/ vel vt pueniēs. volūtas viribz affi- xis ipsis organis sensuū/ impar. sicut est visui ad videndū. auditui ad audiēdū. et sic de alijs sensibz. Silt in motu locali vo- lūtas impar p̄tuti aiali motiue mēbroz. et p̄tuti q̄ est in neruis. et ita mouet ad am- bulādū et currēdū et hmoi silia. **I**nt̄ po- tētias aie nulla est liberior. qz nec obliga- tur organo. nec cogit obiecto p̄pter qd di- cit Aug. qz nihil adeo in n̄sa p̄tate est/ sic volūtas. Et diuidit in voluntatē natura- lē et in deliberatiuā. P̄ria sc̄z naturalis di- rigit p̄ sinderisim. Sc̄da vero. s. delibera- tiua dirigif p̄ rōem. Et sunt idē in eētia sed differūt in modo appetēdi seu volēdi. Naturalis ei sp inclināt et instigat ad bo- nū honestū. et remurmurat p̄ malū. qz cuz p̄ sinderesim dirigat. immutabilr appeti- tus ei⁹ ad britudinē inclināt. **D**elibera- tiua vo p̄ rōis deliberatōez/ aliq̄n adbe- ret bono aliq̄n malo. et put appetit facere hoc vel illd/ dicit deliberatiua. Et fm iudi- ciū rōis p̄ quā dirigif p̄t ad malū incliari qz sepe p̄tigit rōez in deliberādo deficere

An primi mot⁹ sint

Ipeccata et que. **I**stis sic p̄suppositis vidēdū nunc occurrit de ipsis p̄mis motibz an. s. sint pctāz que. Qd in effectu est q̄re re. an in sensualitate possit esse pctm. cuz ipsa sensualitas hmoi motuū p̄cipiū sit et subiectū. Circa qd varij sunt modi dicē- di. sed q̄ntū ad hūc tractatū sufficit/ tāget cōior Pro cui⁹ declaratōe est adhuc vltra supi⁹ notata sciēdū. qz sensualitas in hoc p̄posito duplr p̄siderari p̄t. Vno mō in se et simplr. et isto mō sensualitas in furiof et infantibz sicut et in alijs hoīb; eē dicitur im-

mo isto modo considerando in ea (ut dicit Aug. ut supra tactum est) cum brutis conicamus. Et isto modo accipiendo in sensualitate nullo modo potest esse peccatum. Alio modo potest sensualitas considerari non in simpliciter sed quodammodo respectu et putat scilicet est quodammodo ad rationem ordinabilis et ab ea persuasibilis. Et isto modo considerando quoniam contingit sensualitatem ad illicitum moveri et sic quodammodo a regula iusticie deordinari. talis est deordinatio habet rationem peccati. in quantum tamen peccatum dicitur et ipse dicitur quodammodo rationem vici quodammodo deordinatio est quod potest esse via ad opus prohibendum et vituperio dignum. Non tamen in quantum peccatum dicitur culpa quod actus vicio sus ea sola ratione dicitur culpa que est a voluntate. Et iuxta hunc duplicem modum considerandi verificat illud quod a nonnullis dicitur quod est aliud actus proprius sensualitatis simpliciter considerate que non est proprius actus sensualitatis in quantum humana. Est etiam sciendum quod ut ex supra tactis satis elici potest triplex in anima quantum ad hanc materiam spectat reperitur esse motus seu appetitus scilicet naturalis sensitivus rationalis. **M**otus autem appetitus hic accipitur nihil aliud est quam appetitus inclinatio in aliquid et ideo illis ante viribus seu potentibus quibus inclinatio non convenit nisi attribuitur proprie motus. Inclinatio autem est in appetitu que movet in aliquid agendum vel habendum et ideo actus appetitivus virtutis appetitus motus proprie vocatur nisi autem actus virtutis appetitivus suus. **M**otus seu appetitus naturalis est que non imaginatio dignum seu causat sed ipsa qualitas naturalium dispositio quibus naturales anime vires suas actiones exercent. Occurritque iste motus repetit quasi subito ut esset dare eum in repetitio motu seu appetitu cibi vel alteri delectabilis. Hic motus in nullo rationi subiacet nec obedit sed nec voluntas super eo quodcumque habet dominium cum naturalis sit et sit extra genus moris seu morale et ideo nec in eo peccatum esse potest. Et licet effectualiter in sensualitate sit prior modo considerata non tamen ceteris nominatur motus sensualitatis sed motus naturalis ex eo quod (ut tactum est) ad naturalium qualitatum actionem consequitur. Et vocatur iste motus ab aliquibus prioribus primus motus. **M**otus autem seu appetitus sensitivus est que ex precedenti imaginatio vel precedenti motu naturali consequitur et vocatur iste motus secundo primus quod est ille motus que prior primus motus naturalis de quo statim supra insurgit seu occurrit. Et attribuitur iste motus sensualitati secundo modo considerate in quantum humana et ad rationem

ordinabilis. Et isto modo sumendo sic describitur. primus motus est motus sensualitatis sine impulsu fomitis tendens ipse ad fruitionem creature delectabilis. Huiusmodi primus motus sensualitatis quodammodo in nostra parte sunt et quodammodo non. Si enim quilibet eorum singulariter consideret sic in parte nostra sunt quod quilibet eorum possumus providere delectare et impedire ne insurgat. Si autem omnes simul considerentur non sunt in parte nostra quod licet impedire possumus ne iste vel ille insurgat non est tamen in parte nostra facere quod alius insurgat immo dum vni obviare nitimur ex altera parte potest alius motus surrepere. Non enim potest simul intentio voluntatis retineri in diversa in actu. Ut dari potest exemplum de nauta qui singula foramina sue navis obstruere potest ne per illa aqua intret. Sed non potest omnia simul obstruere ut aqua nusquam intret. Et ratio est quod huiusmodi primus motus sensualitatis sicut sunt peccata ita sunt pena peccati scilicet originalis et ideo merito dicitur venialia quod hoc ipso venia digna sunt. **D**e tertio motu seu appetitu scilicet rationali dicitur infra ubi de delectatione et sensu tractatur. **E**st insuper notandum quod triplex in respectu ad ipsam voluntatem reperitur divina actuum et itellice siue intentionum siue exteriorum ut est motus interioriores comprehendatur. Alii ei sunt super quibus ipsa voluntas nullum habet dominium neque completum neque incompletum imo quatenus eos singulariter considerando nullo modo sunt in parte nostra ut sunt actus voluntas non solus non imperat sed nec impedire aut reprimere potest ut sunt primi motus naturales de quibus supra. Et in talibus nullum est peccatum nec veniale nec mortale. Et ratio est quod nullus actus ponitur in genere moris seu moralis nisi habita consideratione ad voluntatem que est principium omnium actuum moralium. Et hinc est quod ibi dicitur genus moris incipere ubi primo dominium voluntatis invenitur. **A**lii sunt actus in quibus voluntas dominium quoddam habet non quidem completum et perfectum sed incompletum et imperfectum ut sunt actus que non per imperium ipsius rationis procedunt sed tamen potest eos voluntas si voluerit impedire et reprimere non quidem ne insurgant sed ne ulterius usque scilicet ad delectationem et consensum procedant quales sunt actus qui procedunt apprehensione rationis. Et istorum actuum dicitur voluntas esse non quod de se quod non imperat sed de per accidens

Compendiū Theologie

dens. qz non impedit cū impedire possit
Et isto modo dicit voluntas causa primo
rū motuū. Et in talibus si deordinatō cō
tingat. rōem pcti habet. nō qdem peccati
pfecti z cōpleti. vt est pctm mortale. s; tā
tum incōpleti z impfecti qle est pctm ve
niale. **¶** Alij sunt act⁹ in quib; voluntas
cōpletur z plenū habet dominū. vt sunt
actus q ex ei⁹ impio pcedūt. z q non solū
apprehēsiōne. sed etiā deliberatōem rōis
sequūt. Et in istis cōsistūt actus virtutis
vel peccati mortalis. nisi ex electōe proce
dat. Electio at nō nisi ex impio voluntat⁹
pcedit. Et ideo nō p̄t esse virt⁹ vel pctm
mortale. nisi in illis actib; q ex impio vo
luntatis pcedūt. Et hmoi actuū dicit volū
tas eē causa de p se z simplr. qz vt tactū est
ipso impat. Et de istis actib; latior in se
quētib; venit faciēdus sermo. Et fm hāc
distinctionē intelligit accipi debz dū scri
ptū repitur q omne pctm est in voluntate.
nō enī est intelligendū q sit in voluntate
tanq; in subiecto. sed tanq; in causa vt ta
ctū est de p se z simplr vel de p accūs. **¶** Ex
precedētib; clare liqre p̄t/ qn pmi motus
seu motus sensualitatis pctā sunt. z que.
¶ Motus enī seu appetit⁹ naturalis/ q
dicit p̄rio primus/ nullo mō est pctm. qz
vt satis supra declaratū est. volūtas nul
lū sup eū dominū habet. neq; cōpletum
neq; incōpletū. nec est i prāte nra. **¶** Mo
tus seu appetitus sensitū⁹ q scōo p̄m⁹ d̄r
z p̄rie sensualitati attribuit. cū talis mo
tus vt tactū est/ ipsa sensualitas sit p̄ci
piū z subiectū. pctm est s; veniale. Pctm
quidē tū p̄pter qndā inordinatōez quan
dāq; delectatōez annexā q in eo est. tū qz
quodāmō volūtari⁹ est. nō quidē fm se. s;
qz a volūtate q sup eo dominū licet incō
pletū habz. z q sp̄ fm iudiciū rōis moue
ri debz. ipm dū p̄ntit/ nō statī rep̄mit. **¶** Al
scz inq̄ntū p̄t impediēdo. vel nō cōsenti
re deliberādo. vel cogitationē in aliud di
uertendo. Veniale qdē. qz illō dominū
qō sic sup hmoi primū sensualitatis mo
tū ipsa volūtas hz. nō est dominū cōple
tū/ nec est in ei⁹ plenaria prāte. illō ad qō
sic ille motus seu appetitus sensualitatis
inclinat/ a se statī abijcere. et ideo i eo nul
la potest esse rō pcti mortalis. sed solū ve
nialis. **¶** Aliā rōem quare in sensualita
te mō quo supra cōsiderata/ p̄t esse pctm.
sed nō mortale assignāt aliq. q licet in effe

ctu in idē cū supra tacta redire videat/ ad
maiorē tamē declaratōem/ z qz frequēter
diuersi intellectus diuersis rōnib; mouē
tur/ visa est non debere omitti. Et est ista.
qz aliter viciat z deordinat mortale pecca
tū. z aliter veniale. Mortale enī viciat et
deordinat deordinatōe pfecta z cōsumma
ta/ respectu finis vltimi. que deordinatō
consistit in auersione ab ipso vltimo fine
qui est de⁹. ac eius cōtēptū cū deliberato
consensu. que oia solū sunt rōis. cū (vt se
pe in superiorib; dictū est) ei⁹ sit act⁹ huma
nos regulare/ z in finem vltimū dirigere
Deordinatio vero peccati venialis/ non
est deordinatio pfecta z cōsummata s; so
lū inchoata. nō enī hz pcti deordinatō in
potentia inferiori cōsummari sed solū in
choari z in potētia superiori fit cōsumma
tio. Et hinc est q in rōne que est potētia
superior/ consistit peccatū mortale. In sen
sualitate vero q est potētia inferior/ nō cō
sistit nisi veniale. **¶** Et intelligant p̄redi
cta etiā de p̄mis motib; actuū phibitor⁹
quoz scz delectatio z cōsensus/ z a fortio
ri act⁹ exterior/ de suo genere sunt aut esse
possunt pctā mortalia. Nam de alijs/ qz
delectatio cōsensus z actus/ de suo genere
nō sunt nec esse p̄nt nisi pctā venialia. ri
diculū esset q̄rere/ z nō bene sanū dicere z
ponere/ eozū primos mot⁹ que in sensua
litate sunt/ peccata mortalia esse. **¶** Ex q;
bus omībus liquet q licet ipse prim⁹ mo
tus sensualitatis/ non hēat rationē mor
talis peccati/ p̄t tū ad pctm mortale p̄ur
rere/ immo vix sine eo pōt pctm mortale
p̄mitti. Licz aliq; alit⁹ dicere ausi sunt/ disti
guētes circa hoc duo genera pctōz. s; spi
ritualia/ q̄rū aliq; p̄tigere dicūt circa obie
ctū app̄hēsū a sensualitate/ z a talib; rōz
inferiorē sine sensualitate n̄ peccare/ vt ex
emplificāt i odio felicitat⁹ aliene i se. Aliq;
p̄o p̄tigere dicūt/ n̄ circa obiectū a sensua
litate app̄hēsū/ z i talib; rōez inferiorē si
ne sensualitate peccare posse/ vt in debita
curiositate scie. Larnalia at sp̄ dicūt circa
obiectū sensualitat⁹ cōtigere/ z iō in his/
rationē inferiorē nūq; sine sensualitate pec
care. S; q bñ radicē z originē cuiuslibet
pcti inuestigare voluerit/ repiet nullū eē
pctm/ i q ipi⁹ sensualitat⁹ mot⁹ n̄ cōcurrat
imo qn i eo p̄inq; vel remote i choet. De
to at cōiter assignāt rōes seu cause/ q̄re bō
p̄rior est z p̄liuor ad malū q̄s ad bonū

Prima causa est. qz vt dicit sapiēs cor-
pus qd corrupit/aggrauat aiaz: eā. s. tra-
bens ad malū. 7 nō sic erigēs ad bonū
Secda cā est qz vt dicit Augu. plus valet
malū inolitū q̄ bonū insolitū. qd sic ex-
poni p̄t. Plus valet. i. fortius est ad mo-
uendū scz attrahendū malū inolitū id ē
naturalē innatū. q̄ bonū insolitū. i. non
cōsuetū. **T**ertia causa est. qz naturali fa-
cilius est descendere q̄ ascendere. imo ma-
gis trahit vñ deorsum q̄ decem sursum
Quarta causa est. qz cōiter ea q̄ nos ad
malū incitat. inducūt. nobis p̄ntia sunt
Finis vero 7 p̄mū virtutis nobis absens
est. **Q**uinta causa est. qz plures circum-
stātie ad bonū actū req̄runt/ q̄ ad malū.
immo bonū fit nisi ex cōcursu oīm circū-
stātiarū ad illō debitā. malū p̄o cōtin-
git ex defectu vñ. **S**exta causa est. qz
cōtinue ad nostrū principū scz ad nihilū
tendim. **S**eptia causa est. qz fomes q̄
nos ad malū mouet 7 p̄nos facit/ sp̄ itra
nos est. gloria vero quā q̄rim⁹ extra nos.
Octaua causa est. qz vires anie ad dili-
gendū sp̄alia/ sunt actiue. ad ea vero que
sunt grē 7 glorie sunt quodāmo materia-
les 7 passiue. Virtutes etenī p̄ modū ad-
quisitōis haberi nō p̄nt. sed solū p̄ modū
receptionis. quia malū ex nobis ipsis et
per nos facere possumus. Bonū vero fa-
cere nō nisi ḡra dei adiutrice valeamus.

De natura delecta

Etionis 7 an sit p̄ctm 7 quod.
Expeditis his q̄ circa p̄ios mo-
tus sensualitatis dicēda occur-
rebāt: venit aliqd de delectatō-
ne tangendū. an scz sit p̄ctm 7 qd. Pro q̄
intelligēdo expeditēs est aliqs ex multis et
varijs delectationū diuisionibz sp̄ebz. q̄
p̄ nōnullos assignari solēt q̄ntū ad p̄ntē
materiā sufficit/declarare. **U**na igitur
inter ceteras diuisio ponit. qz delectatio/
nū/ aliq̄ sunt corpales 7 sensitiue. alie sunt
sp̄iales seu intellectuales. **D**electatio-
nes corpales 7 sensitiue dicunt. q̄ in appe-
titu sensitio et de bono sensibili seu bo-
no fm̄ sensum sūt. Sp̄iales vero seu in-
tellectuales sunt. que in appetitu intelle-
ctiuo 7 de bono intelligibili seu bono fm̄
intellectū cōsistūt. Tertū est enī/ delecta-
tionē/ frēq̄nter apprehēsiōē rōis seq̄. ap-
prehēdentis scz aliqd tanq̄ bonū 7 cōue-

niēs. ad quā rōis apprehēsiōē/ nō solū
cōtingit p̄moueri appetitū sensitioū per
applicatiōē ad aliquā rem p̄ticularē. ve-
rū etiā appetitū intellectioū. q̄ proprie ni-
hil aliō est q̄ volūtas. p̄ applicatiōē ad
aliqd intelligibile. 7 fm̄ hoc in appetitu
intellectiuo est delectatio. sicut 7 cē p̄t in
appetitu sensitio. Sed in h̄mōi itozū
appetitū delectatōes/ multū iterest. Nā
delectatio appetitus sensitio/ sp̄ est cum
aliq̄ trāsmutatōe corpali. 7 isto respectu
pprie debet accipi 7 intelligi/ dū cōiter dē
delectatio quedā passio esse. q̄uis etiā et
de delectatōibus intellectualibz ita intel-
ligi possit. s; nō ita pprie. Qd tñ in vtrisque
delectatōibz intelligēdū est capiēdo passi-
onē nō pprie 7 stricte. put scz p̄uenit pas-
sionibz corruptiuis 7 in malū tendētibz.
vt egritudies. tristitia. timor 7 h̄mōi. S;
larger qdāmodo īpprie. put scilz dicit
q̄ndā corpale alteratōez seu aie affectōez
Delectatō vero appetit⁹ intellectio/ de se
sp̄ est sine trāsmutatōe corpali. qz pprie ni-
hil aliud est/ q̄ simplex mot⁹ volūtatē/ se
ad aliqd cōplacētē applicātis. Et h̄c di-
cit Aug. qz cupiditas 7 leticia/ nihil aliō
est q̄ volūtas in eis cōsentiēs q̄ volum⁹.

Primē delectatōes scz corpales 7 sensi-
tiue/ licet a corpe 7 sensu denoient: sunt
tñ delectatōes totius cōpositi. Nā in eis
est tam corpis q̄ anime delectatio. Cor-
pis qdē p̄pter apprehēsiōē sensus q̄ est
virtus in organo corpeo/ 7 qui non nisi
mediāte organo corpis apprehēdere po-
test/ et q̄ apprehēsiōe diuim (vt tactū est)
fit de bono 7 conueniēti fm̄ sensum/ seq̄
tur quedā virtutis appetitiue q̄es in eo
qd amat seu optat/ 7 hinc creatur illa de-
lectatio corpale. Anime p̄o tā ex eo qz oēs
h̄mōi vires appetitiue 7 apphēsiue in ea
cōsistūt/ q̄s eē p̄t apprehēsiōē ip̄i rōis q̄ si
milit illō idē qd p̄ sensum tāq̄ sibi bonū
7 p̄ueniēs apphēsum est/ etiā tāq̄ bonū 7
p̄ueniēs toti corpi apphēdit. Si enī rō
nihil apphēderet/ tūc pprie n̄ eēt delecta-
tio/ vt esset dare eē in infantibz 7 in in-
sensatibz/ qz licet sensus suū obiectū tanq̄
sibi bonū 7 p̄ueniēs apphēdere possit/ et
ex hinc (vt tactū ē) seq̄ qdā virtutis appetiti-
ue in eo qd amat 7 desiderat/ q̄es. qz tñ in
eis ratio nihil apprehēdit nec diiudicat/
7 sic nec se delectari intelligūt aut cogno-
scunt/ ideo proprie delectari non dicuntur

Et hoc est i effectu qđ p aliquos dicitur. qđ ad ppriā delectationem. tria hñt cōcur rere. scilicet duo/ quorum est coniunctio seu applicatio delectabilis/ vtpura appetentis/ z illi⁹ quod appetitur/ et tertiu est hmōi cōiunctiōis seu applicatiōis cognitiō. Et quo insurgit/ qđ cōiter dicit delectatiōe pprie nō sine cognitione fieri. nec p pprie delectatiōem esse. vt iā exemplificatum est. Nec mirū si in hmōi delectatiōibz totius cōpositi seu totius hoīs/ dicatur sensus z rō q̄uis diuerse sint eoz opatiōes circa idē delectari. Nā certū est/ qđ sicut idē potest p sensum et p rōem apprehēdi. ita cōtingere potest illud idem fm sensum et rōem cōsiderari. z ex hinc puenire. qđ sensus z ratio circa illd idē delectabūf. s; nō fit eodē modo. Nā sensus in eo in quo delectat/ solū delectat in q̄ntū illud apphēdit tanq̄ bonū z cōueniēs. z sic delectabile in sensu. rō vero in illo eodē delectat sed solū in q̄ntū illud apprehēdit in rōne boni vel cōueniētis ad regimē z sustentatiōnem totius corporis. Et intelligatur p dicta de inferiori pterōis seu de inferiori rōne qđ superiori rōni/ delectatio nō attribuit. sed solū cōsensus in actū. qđ deliberatiōe seq̄tur. vt lat⁹ infra tangef. Secunde vero delectatiōes scz spūales z intellectuales/ sunt delectatiōes solius aie qđ in eis nulla est necessaria apphēsiō seu opatiō sensus. vt facile est considerare.

y De alia diuisione

delectatiōis. **A**lia diuisiō repitur. qđ delectatiōnū aliq sunt spūales. alie carnales. Nec h accipit spūalitas z carnalitas put stati supra. in q̄ntū scz solā aie vel corpis delectatiōem ipozret. sed vt capit apostol⁹ distinctōes faciēs inter hoīem spūalem z carnalē. i. ad Tho. iij. z i pluribz alijs locz

De delectatiōe spi

Ritualis. Delectatio spūalis put hic accipit est. qđ est in deo creatore. vel ppter deū. **I**n creatore qđdē. qñ scz homo in eo directe delectat cōsiderando scz z cōtēplando suā immēsitatē. maiestātē. z virtutē. et bonitatē z hmōi. Juxta illud psal. **D**e mox sui dei z delectat⁹ sum. Et illd. Delectare in dño. z dabit tibi petitiōes cordis tui. **P**ropter deū vero. qñ scz aliq in aliquo bono alio a deo. siue sit intellectu-

le siue corpale debite delectat. nō tñ illic sistendo. sed delectatiōem illā/ pure in deū reflectēdo. vt si qđs (exēpli gratiā) in sciētia sibi data delectaret. in quā sibi se p eā in deū. ad laudēq; suā z sui noīs exaltatiōem pficere posse speraret. vel i aliq re magna pulcra vel admirabili. manuducēdo p illud intellectū suū in ammiratiōem z dilectiōem infinite potētie. sapiētie z bonitatis dei. Juxta illd psal. Delectasti me domine in factura tua z in opibz manuū tuarū exultabo. Et de hmōi delectatiōibz nō est hic lōgiōz p̄rabēd⁹ sermo. tum qđ materiā p̄ntē pprie nō cōcernant. nisi in q̄ntū spēm diuersam a carnalibz constituunt. de q̄bz hic tractādū venit. tū qđ hmōi delectatiōes spirituales/ nō solū pctā non sunt. sed meritoze. imo tāte eē possent qđ ad magnā pfectōez hominē ducerent.

De carnali Car

Nalis vero delectatio qđ put hic sumifet a spūali de qua stati tactū est distinguit/ p̄ iuxta supra tacta tā de bono intelligibili qđ de bono sensibili esse. duplex itez q̄ntū ad hunc tractatum sufficit repitur. Una naturalis alia volūtaria. **N**aturalis p̄ ut a volūtaria distinguit/ z stricte capiēdo (nā large sumēdo delectatio etiā volūtaria naturalis dici p̄t) est cū vnaq; vis aie/ in suo obiecto qđ tāq; sibi bonū z cōueniēs apprehēdit delectatur/ vtpura rō in cognitiōe veri/ visus in coloribz/ maxime medijs Audit⁹ in sonis mediocribz. z sic de alijs. Et licz talis delectatio vit vnq; haberi possit/ qñ in ea sit aliq; concursus rōnis z volūtatis. imo vt supra tactū est nō pprie alias delectatio dici deberet/ tamē (vt i simili supius de p̄io motu in sensualitate dictū est) in secōsiderata nullā importat seu respicit rationis vel volūtatis opatiōem. imo proprie nihil aliō est qđ quedā naturalis virtutis appetitue quies in aliquo bono sibi cōuenienti amato seu desiderato vt posset poni exemplum de delectatione que habetur in calefactiōe post magnū frigus vel potu post vebemētē sitim. Et huiusmodi delectatio sic cōsiderata/ de se nec laudabilis nec vituperabilis est. Quia vt frequēter supra tactū est. qđ actus dicuntur virtuosī vel delectatiui/ hoc hñt a rōe z volūtate. in quantum scz ab eis imperatur vel cōsentitū: ur

Volūtaria vero delectatio est proprie que apprehensione rōnis consequitur. Cū enī ratio aliqd tanq̄ bonū conueniēs apprehendit/ causat in ea quidā mot⁹ seu appetitus ad illū sic apprehēsum. quē consequitur delectatio. q̄ proprie nihil aliud est nisi quedā volūtatis cōplacētia. in eo q̄ sic ipsa rō apprehēdit. Et hic mot⁹ seu appetitus rōis/ est ille mot⁹ seu appetit⁹ q̄ rōnal noīat. de q̄ supra vbi de primis moribus sensualitatis actū est/ fiebat a motu seu appetitu naturaliz a motu seu appetitu sensitiuo. distinctō. Et licet hmoi delectatio volūtaria vt statū supra tactū est possit eē large sumendo naturaliz dici. hic tñ solum mō p̄siderat inq̄ntū a rōne q̄ volūtate regulare habet. iuxta qd̄ infra latius declarabit. impat̄ aut cōsentit. et inq̄ntū ipa volūtatis in cui⁹ libertate erat apprehēsiōe et motū rōnis seq̄ vel nō seq̄/ p̄pter qd̄ hmoi delectatio volūtaria appellat̄. ad ipa etiam mouet et inclinā. qz sub ista p̄sideratōe et non alias venit hic de hmoi delectatōe. an scz pctm̄ sitz qd̄ inuestigādum.

Hūc igitur ad p̄positi cepti declaratōz accedēdo/ hmoi rationis apphēsiō. et exi- de delectatio volūtaria consequens aut est debite regulata debiteqz mēsurata. vt scz sit in rē licitā/ et q̄ntū dz. et quō dz. vt exēplificari possz de delectatione etiā i se bonaz opationū. imo etiā ad magz materiā declarandā/ in actu venere. in legitio tñ matrimonio/ et cū debitis circūstātijs. vt delectatione cibi et pot⁹ et huiusmodi. etiā post apprehēsiōne rōnis p̄tingētibz. et talis delectatio non est pctm̄. Nec ei possibile eēt aliq̄ hūaniz. sine aliq̄ sensibili et corpali delectatione viuere.

Aut huiusmodi delectatio volūtaria sic rationis apphēsiōne p̄sequens/ non ē debite regulata et moderata. imo defectiua et inordinata vt p̄nta qz est in rē illicitā. vel qz debitam mēsurā aut debitū modū excedit. qd̄ ex vicio fomite mouēte p̄cedit. p̄pter qd̄ z viciosa dicit̄ Et hoc itez p̄tingere p̄t dupliciter.

Aut enī illa rationis apphēsiō et ex hinc delectatio volūtaria ex ipsa consequens. est et fertur circa aliqd̄ qd̄ ex suo genere solū est pctm̄ veniale. et tñ si ueratio superior vere vel interpretatiue (iuxta qd̄ infra latius declarabitur) consentiat. siue non. huiusmodi delectatio de se non est nisi veniale pctm̄. vt estz in verbo ociofo

vel risu superfluo. et huiusmodi. Notāter dicitur de se. qz ex circūstātijs possit effici mortale. vt p̄nta prop̄ nimia libidinem aut contēptū. aut qz cū intētiōne i aliqd̄ aliō qd̄ de suo genere eēt pctm̄ mortale. p̄ ut supra i pluribz locis. maxie vbi mētiō facta est quō pctm̄ veniale possit mortale effici. satis declaratū est.

Aut illa rationis apphēsiō/ et ex hinc ipam consequens delectatō/ est et fertur circa id qd̄ de suo genere est mortale pctm̄ Et hic magz aduertendū venit. Tū qz de huiusmodi delectatione maior ē difficultas/ quō et qd̄ pctm̄ sit. Tū qz circa eā maior est diuersitas positionū doctorū. q̄ tñ licet in suis modis ponēdi diuersi videātur. effectualiter coincidūt. Est igitur circa hoc distinctio aliquā hū cōmunis. Quia si huiusmodi delectatio non est morosa. tunc non est nisi veniale pctm̄. Si vero morosa fuerit. est pctm̄ mortale. Intelligētes vt dicunt de mora consensus in delectatione et non de mora t̄pis. Notant d̄ in delectatione. qz de consensu in actū/ nullū eēt dubium.

Sz istō latiori indiget declaratione Tū qz iste mod⁹ ponēdi inuere videtur/ eē aliq̄ delectationē morosam mora t̄pis. q̄ non ē morosa mora consensus. De q̄ tñ/ an sit pctm̄ et qd̄. n̄ satis videtur exp̄mere Tū qz sic simpliciter dicere consensus in delectatione eē pctm̄ mortale. n̄ est vsq̄/ qz vez. etenī (vt infra videbitur) ē consensus in delectatione sub aliq̄ q̄litate rep̄ire. qd̄ n̄ erit nisi pctm̄ veniale.

Et ideo p̄ ipa declaratione q̄ntū ad p̄ntē tractatum sufficit faciēda. ē aduertēdū qz iuxta positionis supra dicte effectū. positionē qz cōmūiorē/ huiusmodi delectatio q̄ s. c. circa id qd̄ de suo genere pctm̄ mortale existit est et fertur/ i triplici d̄r̄na rep̄itur Una q̄ dē n̄ morosa. nec mora t̄pis. nec mora cōsensus Alia morosa/ mora t̄pis/ sed n̄ mora consensus Et alia morosa mora cōsensus/ qd̄ tñ intelligendū venit de consensu delibato.

Est insup aduertēdū qz p̄mū n̄ p̄ oēs doctores pctm̄ delectationis p̄cipue morose/ rationi attribuitur et in ea dicitur esse Cū enī (vt sepe supra dicit̄ ē) ratio sit directiua hūanorū actū/ et non solū exteriorz sed etiā interiorz passionū. quotienscumqz ratio/ in illarū interiorū passionū directione deficit/ merito dicitur peccatum in ipsa ratione (inquārum

Compendiū Theologie

earū directiua) esse sicut etiam qñ deficit in directione exteriorū actuum. Tum igitur (vt etiam supra tactum est) delectatio sit quedā anime passio. 2 p cōsequens ei⁹ directio 2 regulatio/ad ei⁹ rōnem ptineat. et sit circa ipam delectatiōez. nō possz pprie indirectō contingere/ qñ ex defectu rōis pcedat. claz est oēm indirectōez q̄ circa delectatiōez cōtingit/ rōni debere iputari. Et hinc dicit p̄ctm delectatiōis in rōe eē. imo ampli⁹. cū delectatio licet sit in vi appetitiua tāq̄ in p̄io 2 p̄mo p̄cipio. sit nihilomin⁹ etiā in rōe tāq̄ in p̄cipio motiuo. habeatq̄ ipa ratō (vt iā in effectu tactū est) nō solū directōez circa seipam. sed etiā circa oīa obiecta inferiorū aīe viriū/ q̄ p̄ eā dirigi p̄nt. cōsequens est/ indirectōez 2 irregularitatem q̄ circa delectatiōem cōtingit. cū nō nisi rōis cōsensu vel defectu cōtingere possit. debere ipsi rōi iputari sicq̄ p̄ctm delectatiōis i ea esse. **E**st insup ad maiore sup p̄positi cepti declaratiō 2 aduertendū. q̄ licet pprie loq̄ndo/ p̄ctm delectatiōis p̄cipue morose/ q̄ (iuxta supra tacta) dicit ip̄e cōsensus in delectatiōem/ possit etiā ad rōem supiorē dici ptinere. Tum p̄mo qz vt in supioribz satis tactū est/ licet ipsa rō supior 2 inferior fm rōnem suarū opationū 2 officiorū diuersificent. sunt tñ idē in re 2 eēntia 2 sic vix possibile sit/ rōnem ipam inferiorē circa aliqd 2 grā materie de q̄ sermo. circa delectatiōes cōcurrere. q̄neriā ipa rō supior effectualiter p̄currat. Tum scdo. qz ipa rō supior/ q̄ regulis legis diuine 2 eterne q̄ supior est innitit/ regulare hz ipam rōnem inferiorē. q̄ solū regulis legis hūane q̄ inferior est intēdit. Et iō vix est possibile/ ipam rōem inferiorē circa indirectōez delectatiōis deficere/ qñ vere scz impando. vel interpretatiue scz reprimere negligēdo/ ipa rō supior cōsentire dicat. Tum tertō qz nihil est de q̄ rō inferior q̄ (vt tactū est) regulis legis inferioris intēdit/ iudicare possit. de q̄ nō eē ipsa rō supior q̄ regulis legis supioris/ 2 ad quā leges alie reduci hnt innitit/ iudicare etiā valeat. Quicqd ei. (vt cōiter dicit) iudicio rōis inferioris subijct. subditur etiā iudicio supioris 2 nō ecōtra. Et hic (vt iā tactū est) ip̄e cōsensus in delectatiōez si facta inq̄sitione circa ipm p̄ leges diuinas 2 eterneas hō in eo p̄seuerauerit. ad ipsam rōem supiorē dici possit ptinere. Tñ

pprie delectatio ipsa in ipsamq̄ delectatiōnem cōsensus/ solū rōni inferiori attribuitur. Cōsensus vero in actū seu act⁹ executionē/ ipsi supiori rōni. Et ratio est quia rōni supiori (vt magis infra declarabit) p̄pter sup̄emitatē legis cui innitit/ refuatur iudicium finale 2 sup̄emū de eo q̄ in actibz hūanis vltimū occurrit. q̄le est ip̄e act⁹ seu ipsius act⁹ executio. Nā vltra actū seu actus cōplementū/ nō est vltior progressus. Ipsi vero rōni inferiori que non intendit nisi circa legē inferiorē cōuenit etiā iudiciū. sed non finale. imo solū q̄dam p̄ambulū respectu aliquorū q̄ ad ipsam actū seu ipsi⁹ act⁹ executionē ordinatur. quales sunt ipa delectatio. 2 in ipam delectatiōem cōsensus. Et iō ipsi ratio in inferiori attribuitur 2 non supiori. Etia proprie delectatio 2 cōsensus in delectatiōem/ non sunt act⁹ diuersi fm gen⁹. q̄ diuersitatē potēntē exigāt. s; d̄nt solū p̄ deliberatū 2 non deliberatū sicq̄ nō ē incōueniēs vtrūq̄ rationi inferiori attribui. **E**t insup aduertendū q̄ magna respectū terrenorū seu hūanorū actū/ est inter motus supioris rationis 2 mot⁹ inferioris rōnis 2 ethinc volūtatis/ varietas. **A**pp̄hēnsio nāq̄ inferioris rationis q̄ (vt sepe dictū est) de se p̄ se ipsis actibz negotijs hūanis disponēdis 2 regulādis intendit dupliciter se h̄re p̄t. 2 fm hoc etiā dupliciter p̄t eā mot⁹ volūtatis seq̄. Vno modo simpliciter 2 absolute. Tñ scz ipa ratio subito aliqd app̄hēdit. 2 etiā statim/ sine aliq̄ discursione/ illō sic p̄ eā app̄hēnsuz/ tāq̄ bonū vel malū conueniēs vel nociuū. delectabile vel non delectabilez huiusmodi/ diiudicat. Si igit talē subitā rationis app̄hēnsionē/ indiscussamq̄ diiudicationē/ volūtas in vñū vel aliud se inclinādo seq̄tur/ tñ dicit volūtas non deliberata. et mot⁹ seu appetit⁹ non deliberat⁹. Alio modo inq̄sitiue. cū scz ipa ratio postq̄ aliqd sic vt p̄ter app̄hēdit de illo sic p̄ eā app̄hēnsio/ an vt tactū est bonū vel malū. conueniēs vel nociuū. delectabile vel non delectabile existat/ ratiocinādo iuestigat. tñ si talē app̄hēnsionē 2 inuestigationē volūtas seq̄t. dicit volūtas deliberata 2 motus seu appetit⁹ deliberat⁹. **R**atione vero supiorē. qz vt etiā supra tactū est actibz ipsi 2 negotijs terrenis 2 hūanis de se 2 p̄ se non intēdit. 2 nūq̄ in obiecta inferiorū

anime viriū que p ipam etiā dirigi habēt
ferē. nisi solū in q̄ntū de ip̄ rōes diuinas
z etnas cōsulit. qd̄ claz est fieri nō posse.
nisi p modū inuestigatōis z deliberatōis
nūq̄ respectu ip̄ actū z negotioz ter
renoz z hūanorū / seq̄tur mot⁹ aliq̄s nisi
delibat⁹. Et notat̄ d̄r hic dū de ip̄a rōe su
piori fit mēto / respectu obiectoz inferior
aie viriū / ac negotioz terrenoz z hūano
rū / hā respectu sui pp̄ij obiecti / aliq̄ bñ
bz subitū z inordinatū motū. qd̄ nō est p̄
tis spectatōis declarare. **Q**uia etiā sepe
qd̄ in supioribz dictū est. in subsequētibz
for̄san repeti cōtinget / rōem ip̄am ad ali
qd̄ moueri z se applicare vel p̄sentire / qd̄
tū pp̄iū videt̄ eē volūtatis. est aduertē
dū. q̄ cū ipsa rō (vt supra tactū ē) sit virt⁹
non solū cognitiua. z sic delibatiua. verū
etiā motiua. impare est ei⁹ act⁹. non tñ ab
solute. s; p̄supposito actu ip̄i⁹ volūtatis p
modū cuiusdā motionis. Nec ei⁹ cū iuxta
supius tacta diuidit̄ ratio in supiorē por
tionē z inferiorē. accipit̄ ratio put̄ distin
guīt̄ 5 volūtate. s; p̄ tota pte aie intellecti
ua. q̄ intellectū z volūtate p̄phendit. Im
mo ampli⁹. isti duo act⁹. s; ratiōis z vo
lūtatis (qd̄ bñ notādū est) seiuicē puenire
ac sup se inuicē ferri p̄nt. frēq̄ntē pueni
unt z ferūtur. Aliq̄n etenī ipsa ratio deuo
lēdo ratiocinatur z deliberat. z ip̄a etiā vo
lūtatis / aliq̄n de ratiocinādo volitionē bz
seu ratiocinari vult. Aliq̄n etiā contingit
motū volūtatis a motu ratiōis pueniri z
moueri. z tūc mot⁹ ille volūtatis / d̄r mot⁹
rational. z e conuerso etiā motū ratiōis
a motu volūtatis pueniri z moueri. Et tūc
mot⁹ ille ratiōis / d̄r mot⁹ volūtari⁹. **I**do
q̄s at̄ sic in istis casibz dicūtur seu appellā
tur isti mot⁹. qz sp̄ virt⁹ poris act⁹ seu mo
t⁹ / remanet i actu seu motu seq̄nti. Et fm̄
hoc in ratiōe inuenitur peccatū. vel put
ei⁹ defect⁹ est volūtari⁹. vel put̄ act⁹ ei⁹ est
p̄cipiū act⁹ volūtatis. Impare tñ est essen
tialiter act⁹ ip̄i⁹ ratiōis. iuxta qd̄ supra
tactū ē. Dupl̄r at̄ huiusmodi ip̄andi actū
ip̄a ratō exercere p̄t z solet. Uno modo ab
solute p̄ modū cuiusdā intimationis seu
denūciationis. z q̄si p̄ verbū indicatiui
modi. vtputa tale qd̄ faciēdū est vel n̄ fa
ciēdū. bonū est tale qd̄ facere vel non face
re z huiusmodi. Alio modo per modū cu
iusdā motionis seu incitationis. et q̄si p̄
verbū ip̄atiui modi. vtputa fac hoc vel n̄

fac hoc. Et licet vt iā in supioribz aliq̄lit̄
tactū est ipsa ratio i ip̄ actibz hūanis seu
passionibz interioribz p̄ huiusmodi mo
dū directionis. intiationis vel incitatio
nis / sit ip̄ans z p̄mū mouēs. ip̄a tñ volū
tas q̄ ad exercitiū z executionē act⁹ / est p̄
mū mouēs in viribz aie. **E**t sic p̄nota
toz seu p̄supposito effectū / colligi p̄t.
q̄ circa huiusmodi delectationū de q̄bus
hic agitur q̄. s; circa illō sunt qd̄ ex suo ge
nere peccatū mortale existit directionē ip
sa ratio interdū supior. iterdū inferior. et
p̄secutiue ad eā ipsa volūtatis seu volūtatis
mot⁹. sex modis seu sub sex q̄litatebz h̄re
p̄t. Uno modo vt abijciēs seu recusans.
Alio modo vt p̄ceps vel subita. Alio mo
do vt repmēs. Alio modo vt inaduertēs
Alio modo vt negligens. Et alio modo /
vt exp̄isse p̄senties Qui sex modi seu sex q̄
litates / applicari p̄nt / i mo effectualr cor
respondēt / tā principali distinctioni tri
mēbz superius ad hoc p̄posito posite. q̄s
etiā aliquibz positionibz z distinctionibz
bñ p̄munibz nonnullorū doctorū in hac
materia loquentiū. Et q̄rū oim adinuicē
applicatione z declaratione. sufficiens. q̄n
tum ad p̄ntez tractatū spectat / resulltabit
ipsius materie declaratio z intellectus
Hūc igitur ad p̄positū. cuius sensualitas / il
lecebra. i. carnali z voluptuosa delectatio
ne / ratiōne inferiorē tangere z pulsare in
cipit. seu (qd̄ idē est) illecebra in appetitu
sensitiuo vel put̄ interdū iuxta qd̄ in su
pioribz monstratū est p̄tingere p̄t. in ap
petitu intellectiuo insurgere incipit.

Ut abijciens seu

recusans. **U**t ratio ip̄a inferior / statū q̄
huiusmodi sic insurgēt illecebra seu car
nalē z voluptuosam delectationē p̄cipit
z agnoscit / eā ex consideratione applica
tione ad legē seu regulā humanā. vtputa
qd̄ est p̄tra virtutē moralē. z sic viciosa vt
inhonesta. vel huiusmodi oino a se abij
cit z repellit. vel for̄san vtraq; ratio p̄cur
rēt̄ scz inferior ex ipsa (vt statū tactū est)
consideratione z applicatione ad legē seu
regulā hūanā. z ratio supior ex considera
tione z applicatione ad legē z regulā diui
nā z eternā. qd̄ concurrēt fieri p̄t / oino
abijciūt z repellūt. Et tūc in vtroq; istoz
duorum casuū / dicitur ratio / prio sex mo
doz supra tactoz seu sub pria qualitate

Compendiū theologie

se habere. scilicet vt abiciens seu recusans
Qui modus seu qualitas se habendi. cō/
muni⁹ ipsi rationi inferiori attribuit. qz
istud cōius ipsa ratio inferior ex se ipsa fa-
cit. Et tūc nullū est in rōne peccatū. Im-
mo nec tūc p̄rie dici debet delectatio. sed
potius quedā delectatiōis oblatio. z que-
dā passio seu pena peccati originalis Et
si p̄ctm̄ aliqd̄ existat. hoc solū est in p̄mo
motu sensualitatis. de quo satis in supe-
rioribus actum z declaratū est.

Ut preceps uel su-

bita (Aut hmoi sic insurgētis illecebre
seu carnalis z voluptuose delectatiōis ap-
prehēsiōe seq̄tur quidā preceps z subit⁹
z ante quācunq; p̄habitam deliberatiōez
ipsius rōnis inferioris in ipam illecebrā
seu carnalē delectatiōem cōsensus. ex ipsi⁹
rōnis prop̄t viciū fomitis corruptiōe/ p̄-
ueniēs. quo casu p̄rie surreptio fieri dici-
tur z appellat̄. Et tūc ratio/ dicit̄ secundo
sex modorū supra tactoz seu sub secunda
qualitate se habere. scz vt preceps vel su-
bita. qui modus seu q̄litas se habēdi (vt
clarū est) soli ratōi inferiori attribuēd⁹ est
Corrūdet̄ q̄stē modus seu ista qualitas
p̄rio mēbro principalis distinctiōis tri-
mēbris sup̄ius ad hoc propositū posite.
Nam talis illecebra seu carnalis delecta-
tio/ sic in se z fm se considerata/ est nō mo-
rosa. nec moza tempis. nec moza cōsensus
Estq; tunc peccatū solū veniale. Ex aut̄
p̄mo talis illecebra seu carnalis delecta-
tio sit nō morosa moza tempis/ apparet/
propter subitam z precipitē z sic minimā
predicti cōsensus ipsius rōnis inferioris
duratiōez in eā. Nam si circa eā/ ratō ipsa in-
ferior vltra predictū suū subitū z p̄cipitē
cōsensum. vel ipsa forsan rō sup̄ior aliter
se haberet. vt puta vel magis immorādo/
vel exp̄ssius cōsentiendo. iam tūc/ ex isto
modo seu ista sc̄da qualitate recederet/ et
ad aliquē aliorū quatuor modoz seu alia-
rum quatuor qualitātū trāsiret. vt statim
infra declarabit̄. Et ideo hic notāter ad-
ditū est. sic in se z fm se cōsiderata. Et eti-
am talis illecebra seu carnalis delectatio
sit nō morosa moza cōsensus (capiēdo tū
cōsensuz. put iuxta duas distinctiōes sup̄i⁹
in hac materia positas. z maxie iuxta pri-
mā capis z capi debet. cum d̄r consensus
in delectatiōem p̄ctm̄ mortale esse. scz pro

cōsensu deliberato) apparet/ respectu etiā
vtriusq; rōis. Et p̄rio respectu inferioris.
prop̄t talis sui cōsensus subititatē et
precipitatiōez. quib; ipsa rō inferior. a re-
currēdo ad propriū suū actū qui est deli-
berare z rōcinari. et sic a debite in se circa
talem sic insurgētē illecebrā seu carnalē
delectatiōem deliberādo legesq; z regulas
humanas quib; innitit̄ cōsulendo/ impe-
ditur. Et sic proprie cōsentire saltē delibe-
rate cōsentire/ dici nō debet. Immo qz ta-
lis subitus mot⁹ seu talis qualitas se ha-
bēdi ipsius rōis inferioris/ cōsensus di-
catur z appellet̄. hoc est valde improprie
z impfecte. z valde large. Sed ideo ita di-
catur. qz cum ipsa rō (vt sepe tactū est) sit
virtus cognitiua z sit deliberatiua. vix est
possibile/ ipam rōem inferiorē sic circa ta-
lem illecebrā seu carnalē delectatiōem qn-
tūcunq; subito z p̄cipitāter cōmoueri et
se applicare. quin aliquālit̄ (vt adhuc ma-
gis infra declarabitur) diiudicet. propter
ipam diiudicatiōem quodāmodo cōsenti-
re dicat̄. licet imp̄p̄e z impfecte. vt sup̄
declaratū est. Et propter istud dum vt p̄-
fertur in superioribus de cōsensu in delectatiō-
nē. put hic intelligit̄ peccatū mortale esse
notāter z exp̄sse ad differentiā ist⁹ subiti
z p̄cipitis rōnis inferioris cōsensus. addi-
tum est illud verbū deliberato. Quō etiā
secūdo talis illecebra seu carnalis delecta-
tio/ non morosa fit moza cōsensus/ respe-
ctu ipsius rōnis superioris p̄z. qz cum ipa
ratio inferior/ p̄ ea que iā dicta sunt/ dica-
tur a recurrēdo ad suū p̄p̄riū actū qui est
deliberare z rōcinari. z sit a debite in se cir-
ca talem sic insurgētē illecebrā seu carna-
lem delectatiōem deliberādo. legesq; z re-
gulas humanas quib; innitit̄ cōsulendo
p̄ talem sui dicti cōsensus subititatē z p̄ci-
pitatiōem impedita. a fortiori z p̄ ampli⁹
a recurrēdo ad iudiciū rōnis superioris im-
pedita. dici z reputari debet. z ex cōseq̄n-
ti etiā ipa ratio sup̄ior q̄ ab inferiori ratō-
ne cōsulta non fuit similiter debite circa
talem sic insurgētē illecebrā seu carnalē
delectatiōem deliberādi. ad legesq; z regu-
las eternas quib; innititur z que alioies
sunt/ recurrēdi tempus z occasiōē seu
motiū nō habuisse dici z reputari debet
Et sic ipa ratō sup̄ior/ nullo modo nec ve-
re nec interpretatiue cōsentiens dici z repu-
tari debet.

6

Ut reprimens

Aut huiusmodi illecebrā seu carnalem et voluptuosam delectationem sic insurgentē ipsamque rationem inferiorē pulsare et iam forsitan attrahere incipientē / ratio superior et se ex consideratione legis seu regule eterne / ut puta precepti diuini vel offense dei / statim reprimat. et tunc dicitur ratio / tertio se modo supra tacto / seu sub tertia qualitate se habere. scilicet ut reprimens. quod modus seu qualitas se habendi / ipsi soli rationi superiori attribuendus est. Corresponderet etiam iste modus seu ista qualitas / primo membro ipsius principalis distinctionis trimembris superioris ad hoc propositum posite. Nam tunc talis illecebra seu carnalis delectatio / non est morosa. nec mora temporis. nec mora consensus. Est etiam solum peccatum veniale. **U**X autem talis illecebra seu carnalis delectatio / non sit morosa mora temporis. patet de se ex dictis. quia statim a ratione superiore reprimatur. **U**X autem non sit morosa mora consensus / capiēdo tamen consensus put statim supra tactū est. per consensus scilicet deliberato. et quod in hac materia mortale peccatum dicitur. patet quia licet ratio ipsa inferior / a tali sic insurgente illecebra seu carnali delectatione pulsata fuerit. et forsitan ut contingere potest / eam quodammodo acceptauerit et retinuerit. nec resistere de se. se disposuerit. Et propterea quidam imperfecte et in deliberato et consensus interuenisse dici potest / propter quod peccatum est veniale. attamen quia regulationi superioris rationis sic (ut tactū est) talem insurgentem illecebrā seu carnalem delectationem statim reprimētis ilico obedit. sequens ab ea regulari permittit. non dicitur proprie et deliberate consentire. Etenim ratio inferior interdum statim et immediate non recurrit scilicet per tunc ad leges et regulas humanas quibus innititur / per a legibus seu regulis diuinis et eternis regulari et conuertitur. Quia et si eis principaliter et ut regulas non intendat. per directum tamen et ut secundum eas regulatas intendere potest et sepe intendit.

Ut expresse cōsent

UX autem huiusmodi sic insurgentē illecebrā seu carnalem et voluptuosam delectationem post ipsius rationis apprehensionem / ipsa ratio superior non solum non reprimat. imo in eam expresse cōsentit. Et tunc dicitur ratio vltimo se modo supra tacto / seu sub vltima quali-

tate se habere. scilicet ut expresse cōsentiens. Qui modus seu qualitas se habendi / vtriusque rationi diuersis tamen respectibus ut ex statim sequentibus apparebit attribuendus est. In quantum etenim exinde causatur peccatum mortale. imputari et attribui debet rationi superiori. In quantum vero iuxta materiam penitentem consensus in delectationem dicitur. debet rationi inferiori attribui. Corresponderetque iste modus seu ista qualitas tertio membro ipsius principalis distinctionis trimembris superioris ad hoc propositum posite. Nam tunc talis illecebra seu carnalis delectatio / quantumcumque modicum teneatur / sicque forsitan non morosa sit mora temporis / est morosa mora consensus. Estque tunc peccatum mortale etiam si desit plena voluntas perficiendi actum. imo ubi forsitan expressa voluntas non perficiendi adesset. **U**X autem si feratur ille consensus / in ipsam illecebrā seu carnalem delectationem / tamen in rem aut operationem seu actum super quo vel circa quem / illa illecebra seu carnalis delectatio sic insurgit et versatur. et qui talis illecebra seu carnalis delectationis esset principale obiectum. iuxta quod modicum infra magis declarabitur. Nam tunc primo est verus et expressus rationis superioris in ipsam illecebrā seu carnalem delectationem consensus qui semper in talibus delectationibus que circa ea sunt. quod ex suo genere mortalia existunt. iuxta tamen modificationem statim tactam est peccatum mortale. Nam semper in talibus et circa talia. delectatio morosa. mora talis consensus tale peccatum est qualis est ipse realis actus. Quia tunc ratio superior sic expresse in talem illecebrā seu carnalem delectationem que est in creatura cōsentiendo / se a vera delectatione que est in deo circa quam solum intendere deberet sciēter auertit quod sine contemptu facere non potest. cum nunquam expresse (ut in superioribus monstratum est) in aliquid circa tales res carnales et terrenas consentire possit. cōsentireque dicatur / nisi deliberata. Deliberata autem facere non potest. quoniam leges et regulas diuinas et eternas quibus innititur / consuleret vel cōsultare omiserit et neglexerit. Et sic vere vel interpretatiue contemptum perferit. Et etiam tunc in talem illecebrā seu carnalem delectationem ipsius rationis inferioris consensus expressus. quia in talibus carnalibus et terrenis per ipsam rationem inferiorē apprehēdit. et circa quam se applicat nunquam ratio superior quam ut supra dictum est de se et ex se circa

R

• Compendiū theologie

talía nō intendit proprie cōsentire dicif. nec cōsentire p̄r. nisi ipa etiā rōne inferiori realiter deliberata z cōsentiente. Sed bene e contra cōtingere potest. Immo p̄ p̄rieloquendo talis exp̄ssus ipsi rōis superioris in talē illecebrā seu carnalem delectationē cōsensu. nihil aliud est / q̄ q̄ ipsa rō superior / dictā rōem inferiorē i hmoi illecebrā seu carnalē delectatōem delectari ac ipam ab ea nō reprimere seu retrahere. ac cū ea in tali delectatōe cōcurrere vere z expresse deliberata cōsentiat. Et hinc est q̄ licet interdū putam in superioribus talē est q̄ licet ipsa ratio superior in illecebrā seu carnalē delectatōem vere z expresse seu interpretatiue cōsentiat. tūc q̄ talis illecebre / seu carnalis delectatōis / q̄ tūc vere / mora consensus morosa est morosa q̄ dicif peccatū possit ad ipam rōem superiorē dici p̄rinere. quia tū ipa superior nō proprie et se nec ad se hoc facit. illud q̄ etiā nō nisi ipa similiter rōne inferiori deliberata z cōsentiente proprie facere possit. hinc est q̄ peccatū morose delectatōis / cōiter z p̄rie dicif ad rōnez inferiorē p̄rinere. put ample in superioribus declaratū est. Et hic est talis proprius z deliberat⁹ cōsensu. de qualitate iuxta sepe dictas duas distinctiōes i superioribus positas. q̄ etiā cōiter intelligif dū dicif consensus in delectatōem. peccatum mortale esse.

¶ **Ut negligens**

Aut huiusmodi sic insurgentē illecebrā seu carnalem z voluptuosam delectatōez post ipsius rōis apprehensionē / ipsa rō superior nō reprimat. sed nō etiā exp̄sse in eaz consentit. Et respectu ist⁹ casus pōt serō duplici modo seu sub duplici q̄litate h̄re Uno modo seu sub vna q̄litate qua talē illecebrā seu carnalē delectatōem quā sic ratō superior nec reprimat. nec etiā in eā expresse cōsentit / rō inferior post sufficientem deliberatōem debitā q̄ aduersionē piculi z peccati qd̄ exinde iminet z incūbit / retinet z circa eā immorat. nec eā ipsa ratio superior ex diuine z eterne legis z regule consideratōne est diligēs reprimere. Et tūc dicif ratio quito serō modo supra tactoz seu sub quita q̄litate se habere. scz vt negligēs. Qui modus seu q̄litas se habendi / licet q̄ plurimū z p̄cipali⁹ (vt ex statim sequētib⁹ apparebit) rōis inferi-

oris in eo cōsensu occurrat et op̄e attri- buendus est superiori rōni. qz p̄ istū modū seu p̄ istā qualitatē se h̄ndi rōis superioris / causat p̄ctm mortale. qd̄ ali⁹ nō eēt. Lor responderet etiā iste mod⁹ seu ista q̄litas tertio mēbro principalis distinctiōis tri mēbris superioris ad hoc p̄positū posite. Nā tunc talis illecebrā seu carnalis delectatō quantūcūq̄ modicū forsan vt i simili supra dictū est teneatur sicq̄ nō morosa sit mora temporis / est morosa mora cōsensu. Estq̄ tunc (vt iā dictū est) p̄ctm mortale etiā si desit plena volūtas p̄ficiendi actū. immo. put supra in simili dictum est. vbi forsan exp̄ssa volūtas nō p̄ficiēdi adesset. maxime si vt ibi etiā dictū est / talis retentio ipsius illecebre seu carnalis delectatōnis in ipa rōe inferiori / z negligētia reprimendi in ipa rōne superiori / esset tāq̄ in rē aut op̄atōnem seu actū / sup quo vel circa quē ipsa illecebra seu carnalis delectatio insurgit z versat. z talis illecebre seu carnalis delectatōis esset p̄ncipale obiectū iuxta qd̄ modicū infra magis declarabit. Tunc enī est vtriusq̄ rōnis in talē illecebrā seu carnalē delectatōem cōsensu scilz exp̄ssus ipsius rōis inferioris. qd̄ patet de se ex dictis / ipsius etiā rōis superioris. licet nō verus et exp̄ssus. interpretati⁹ tū et equalens. attēta tali deliberatōe piculiq̄ z peccati aduersionē seu animaduersionē qz q̄ aduersionē z deliberat⁹ p̄hibere pōt nō p̄hibet / cōsentire videt. Qui quidē cōsensu interpretatiuus z equalens ipsi ratiōnis superioris / quādo est circa ea vel sup eis que de suo genere peccata mortalia existunt / est semp peccatū mortale. qz licet tūc nō sit exp̄ssus dei cōtempus. facti⁹. seu acti⁹ z positi⁹. est tamē interpretatiuus. p̄missi⁹. z equalens. p̄mittens scz post talē sufficientē deliberatōem. talē q̄ aduersionē seu animaduersionē piculi z peccati. zc. teneri a rōne inferiori / illa que statim respui aut rep̄mi debuerāt. Etenī ratio superior / quotiēs nō dirigit seu cohibet aliquē actū. vel aliquā passionē interiorē alicui⁹ peccati mortalis. z hoc post sufficientē deliberatōem z aduersionē talis piculi / talisq̄ peccati quod sic imminet z incūbit. siue tūc de lege seu regula diuina z eterna actu cogitet siue nō d̄r cōsentire z cōtēnere. S3 diuersimode. Nā cū de ipsa lege seu regula diuina et eterna

actu cogitat. tunc vere et realiter contemneret. vereque et realiter continetur. Cum vero de ipsa lege seu regula divina et eterna actu non cogitat. quia hoc non nisi ex sua negligentia et omissione puenire potest. cum de ea in tali casu cogitare deberet. per omissionem et negligentiam continere cum talis omisio et negligentia in ipsa ratione superiori post sufficientem deliberationem/nullo modo/sine vero et effectuali contemptu. licet interpretatiuo/esse et contingere possit. et hic etiam effectiue et interpretatiue est talis consensus de quiliam iuxta sepe dictas duas distinctiões in superioribus positas. quod etiam cõiter intelligitur dum dicitur consensus in delectationem peccatum mortale esse.

¶ Ut inaduertens

Alio modo sub alia qualitate respectu istiusmet casus statim tacti/ potest sero habere. quod scilicet huiusmodi sic insurgentem illecebram seu carnalem delectationem/ quam sic post ipsius rationis apprehensionem/ ipsa ratio superior nec reprimat nec etiam in eam expressè consentit/ ipsa ratio inferior retineat. et circa eam immoretur. sed hoc fit ante sufficientem deliberationem. debitamque aduertentiam seu aduersionem periculi et peccati. quod exinde imminet et incubit. immo quod sic dicta illecebra seu carnalis delectationem ipsa ratio inferior retineat et circa eam immoretur facit quasi suspensa et non bene aduertens. nec debite/ ad suum proprium actum quod est deliberari et ratiocinari/ recurrans. sequens eleuando leges seu regulas humanas quibus innititur consulens. vel si forsan ad dictum suum proprium actum recurrerit. sequens leuando leges seu regulas humanas consuluerit/ non tamen plene naturam et grauedinem ipsius periculi et peccati ex se cognoscit et aduertit. Etenim (quod per istius materie intellectu bene considerandum est) ratio ipsa inferior/ bene potest circa talem illecebram seu carnalem delectationem/ sicut et circa alias interioris anime passionem/ quandoque versari et immorari. considerando et ratiocinando in se/ quod tale quiddam accommodum est vel conueniens corpori vel huiusmodi. Quod ipsa respectu talis illecebre seu carnalis delectationis aut alterius interioris anime passionis/ non recurrat ad suum proprium actum quod est deliberare et ratiocinari. Nec se eleuabit/ considerando et attendendo circa periculum et peccatum. quod in sic illecebre seu carnaliter delectando. ac circa ra-

lem illecebram seu carnalem delectationem vel aliquam aliam interioris anime passionem immorando/ imminet et incubit. Vel si forsan ad dictum suum proprium actum recurrat/ sequens circa dictum periculum seu peccatum considerando et attendendo eleuet. non tamen ex se naturam et grauedinem ipsius periculi et peccati plene cognoscet et aduertet. Et tunc in isto scilicet casu dicitur ratio quarto sex modorum supra tactorum seu sub quarta qualitate se habere scilicet ut inaduertens. Qui modus seu qualitas se habendi ipsi soli rationi inferiori ut ex statibus subsequens apparet poterit attribuendus est. Correspondetque iste modus seu ista qualitas secundo membro principalis distinctiõis tri membrorum super hoc adpositum posite. Nam tunc talis illecebra seu carnalis delectatio/ dicitur morosa mora temporis. et non morosa mora consensus. Estque tunc solum veniale peccatum. ¶ Quod enim morosa sit mora temporis patet de se/ ex dictis et ex natura casus qui ponitur scilicet propter immorationem ipsius rationis inferioris circa eam. Nam si ipsa ratio inferior circa ipsam non immoretur. sed eam ex se sola aut concurret cum ratione superiori/ statim a se abijceret. iam ipsa ratio/ se non isto quarto modo seu sub ista quarta qualitate. sed primo modo seu sub prima qualitate supra posita (ut satis ibi declaratum est) se haberet. Vel si a ratione superiore sola talis illecebra vel carnalis delectatio/ statim reprimere. iam ipsa ratio se non isto etiam quarto modo seu sub ista quarta qualitate. sed tertio modo seu sub tertia qualitate supra etiam posita (ut etiam ibi satis declaratum est) se haberet. ¶ Sed quod talis illecebra seu carnalis delectatio sit non morosa mora consensus/ capiendum tamen consensus. putat sepe supra tactum est in hac materia capi. dum scilicet ponitur consensus in delectationem. peccatum mortale esse. Hoc satis etiam respectu vtriusque rationis patet ex iam statim dictis. et etiam per aliquam eorum que in superioribus/ in declaratione secundi modi seu secunde qualitatis se habendi ipsius rationis tacta sunt. ¶ Nam primo/ respectu ipsius inferioris rationis. licet per talem eiusdem in dictam illecebram seu carnalem delectationem immorationem videat et dici possit quiddam eius improprie et imperfectus in ipsam illecebram et cetera interuenire consensus propter quem est peccatum veniale. non tamen debet talis consensus proprie perfectus ac

• Compendiū theologie

Deliberat^o dici aut reputari. qz vt ex iam dictis apparet/añ sufficientē deliberatō/nem debitāq; piculi z pcti aduertētiā seu aīaduersionē. z sic anteq; (vt iam dictū ē) ipsa ratio inferior ad suū ppiū actū q̄ est deliberari z rōcinari debite recurreret/legesq; seu reglas hūanas quib; innitit cōsulerz. vel forsan anteq; naturā z grauedinē ipius piculi z pcti plene cognosceret z aduerteret. talis ei^o imozatio talisq; ipro prius z ipfectus p̄sensus cōtigit. q̄ oīa tñ dicitā ipius rōnis inferioris imozatōez dicitūq; impropziū z impectū precedere debuissent. z omīno necessaria sunt aīq; talis eius imozatio talisq; cōsensus dici possit dicitūq; debeat verus z pfect^o esse. ex inde pctm mortale p̄tingere posse. Hec etiā in isto casu respectu ipsi^o supioris rōnis debet talis illecebra seu delectatō morosa/mora consensus reputari. Quia vt sepe in simili supra tactū est. ex q̄ ipa ratō inferior q; sic circa talem illecebrā seu carnalem delectatōem imozet/facit q̄si suspensa z nō bñ aduertēs nec debite añ talem imozatōem ad suū propriū actum q̄ est deliberari ratiocinari. recurrēs seq; piculū seu peccatū quod iminebat z incūbebat considerādo z attendēdo. leges q; seu regulas humanas q̄bus innitit cōsulendo eleuās a minori d; dici ad iudiciū supioris rōnis que altior z sublimior est eam scilz cōsulendo recurrisse z se eleuasse. Et sic nō mirū si ipa rō supior/que de se z p se circa tales actus carnales z terrenos nō intendit/ nec se sp̄ ex se ipa circa eas leges seu regulas diuinas z eternas cōsulēdo applicat. q̄si suspēsa z nō bñ aduertēs z sic indeliberata z p consequēs nec vere nec interpretatiue cōsentēs debz in hoc casu dici z reputari. Et iā vt iā tactū est natura istius q̄rti modi seu istius q̄rte qlitatis se habēdi rōnis/vt videre claz est/hoc de se habet z importat. cū exp̄sse importet rōnem inferiorē circa talem illecebrā seu carnalem delectatōez ante sufficientē deliberatōem debitāq; aduertentiā seu aīaduersionē piculi z peccati quod exinde imminet z incūbit/ imozatā esse. Nā si poneret ipa rō inferior sic post sufficientē deliberatōem. debitāq; aduertentiā piculi z peccati imozata fuisse. iā vt in simili statū tactū est nō iste q̄rtus mod^o seu ista q̄rta qlitas se habēdi ipius rōnis esset. sed vnus

duoz modozū seu qlitatū immediate explicatoz. scz vel sextus vel q̄ntus: Et intelligant^r hec oīa hic statū supra p̄dictorum sex modozū seu sex qlitatū se circa delectationē habēdi ipius rōnis tractata principaliter de consensu in delectatōem cogitatis. i. q̄ habet cogitādo. Nā talis consensus (vt sepe supra tactū est) principaliter ad rōem inferiorēz p̄tinet sicut ad ipam p̄tinet cogitare. i. act^o ipse cogitōnis. z etiā ad ipm qd̄ est cogitare vel non cogitare in q̄ntū accipit vt ad illā actōem ordinat. Quod notāter d;: Nā est quēdā aliū cōsensum in delectatōem repire. s. in delectatōez actus seu opis. maxime dū ille actus seu illd̄ opus est in fieri. q̄ consensus in talē delectatōem sicut z ipē cōsensus in illum actū seu op^o/ad solā rōnem supiozem spectat z non ad inferiorē.

Utrū cōsensus in

delectatōem sit semp peccatum. z quod:

Quia in supius tractatis z sp̄a liter modicū supra/ in declaratione sex modozū seu sex qlitatū/ se circa delectatōem habēdi ipius rōnis/sepe de cōsensu in delectatōez facta est mentio/interdūq; tactū quō consensus etiā verus z deliberatus. z etiā ipsi us rōnis supioris in delectatōem/nō sp̄ est pctm mortale. Pro hui^o necnō aliquorū ex precedētib; maiori declaratōe. q̄nq; rememorāda z aduertēda veniūt. **P**ri^o mū q; oīs delectatio habz aliqd̄ propriū z principale obiectū/circa qd̄ fert z versat. Hec eni aliter vt clarū est possit delectatō causari z haberi. si nō circa aliqd̄ principaliter ferret z versaret. **S**cōm qd̄ etiā iuxta dictū phi/omīs delectatō siue sit in appetitu sensitiuo. siue in appetitu intellectiuo. siue (vt modicū supra tactū est) sit in cogitādo solū. siue in actu seu executōne actus/aliquā opatōez cōsequit. Etenī (vt in supiorib; declaratū est) omīs delectatio/ex triū concursu causari h; z causatur. scz ex bonū z conueniēs p vim appetitiuam adeptōe. z ad eā applicatione. pro ut scz tale bonū z cōueniēs/sentit vel q̄litercūq; percipitur. que duo sunt. scz ipm bonū z conueniēs qd̄ sic sentit z percipit. z ipa vis appetitiua que sic illud sentit z appetit z tertij. scz cognitōis talis adeptōis z applicatōis. Nūc igit ad propositum